ב"ה

פ"י סיון תשכ"ט

2.6.1969

32

המחיר: 25 אג'
במכירה חפשית:
50 אג'

עתון
הסטודנטים

בת קול

רה"מ

גולדה מאיר בבר-אילן

בגליון:

האם אפשרית שיבה לדת
בהשתתפות:
ש.ה. ברגמן
ומיכאל רוזנהק

דמות הישראלי בעיני עצמו

שיח סטודנטים עולים על העליה

מכתבים למערכת

תעסוקת הסטודנטים הערביים

עורך נכבד,

בגליונכם האחרון (מס׳ 31) הוקדשה שורה וחצי למחדלי האישי. כוונתי ל־מאמרו של יוסף בן־מאיר על מצב הסטו־דנטים הערביים באוניברסיטה. בדברו על בעית התעסוקה אמר הסטודנט חסאן עזאם כי „ביקשתי פעם עבודה מרכז העבודה, אמרו לי חכה, ומאז אני מחכה... שלושה חודשים״. בצורה זו עלי להניח כי מר עזאם יחכה עוד חמש שנים ולא יקבל עבודה. על מנת לקבל משרה יש כידוע לבוא ולקחת אותה, כשם שעושה כל סטודנט המבקש עבודה. אין באפשרותי כרכז העבודה לרוץ אחרי כל אחד ל־ביתו ולהתחנן בפניו ליטול מן המשרות המזומנות לו. עבודה יש לחפש לחזור ולחפש עד אשר נמצאת המשרה המתאימה.

לענין תעסוקת הסטודנטים הערביים: אין ספק כי יש להם יחס מיוחד כאשר הם מבקשים עבודה. זאת גם מטעמים אי־שיים (וכל מי שמכיר את השקפתי ה־חברתית לא יוכל להתכחש לכך), וגם מטעמים של „מה יגידו״. ולבסוף — גם מן הסיבה הפשוטה שלכל סטודנט מגיעה עבודה. עד כה, במשך עשרת חדשי עבודתי, פנו אלי 5 סטודנטים ערביים בלבד. שניים מהם עובדים בספריה, אחד מהם קיבל עבודה בדאר בזמן שביתת הממיינים, אך לרוע מזלו נסתימה ה־שביתה והוא לא שב אלי משום מה, אחר הופנה להוראה ערבית ונמצא בלתי מת־אים. כאשר נודע לי על כך התקשרתי עם מנהל בית הספר שאליו נשלח ה־סטודנט והובהר לי מעל לכל ספק ש־שיקולי המנהל היו מקצועיים טהורים: רק אחד מן הפונים לא זכה לקבל עבודה, בזמן בו פנה אלי, ולמרות בקשתי המ־פורשת לא חזר אלי על מנת לנסות ולמצוא משרה מתאימה.

איני בה בטענות אל מר עזאם על ש־אמר מה שאמר. כבר זכיתי לשמוע „מח־מאות״ גדולות מאלה מפיהם של סטו־דנטים ישראליים; זו דרכו של עולם. טענתי מופנית אל הכתב הנכבד מר בן־מאיר אשר לא טרח לברר את אמיתות הדברים, ואם אמיתיים הם לא מצא לנכון לנסות לתקנם, והרי הוא בין השאר שליח ציבור הסטודנטים ולא רפורטר של עתון מסחרי מפולפל.

אשר שחם

רכז העבודה

יוסף בן־מאיר משיב: הרשימה א־ליה מתייחס אשר שחם איננה מאמר, כהגדרתו, אלא שיחה שהתנהלה בדירתו של אחד הסטודנטים הערביים. אנו הבאנו את הדברים כפי שנאמרו על ידם בלי לבדקם וזאת בכוונה תחילה. רצינו ל־החדיר את הקורא לתוך עולמו של סטודנט ערבי על כל סאת המרירות הגודשת עולם זה.

אם הדברים שנאמרו על ידם אינם מ־דוייקים מעיד הדבר ביתר שאת על רגשות התסכול והקפוח הנטועים בהם. יחד עם זאת שמחים אנו על שרכז ה־עבודה מעמיד את הדברים על תיקונם, נקווה שגם אחרים ילכו בעקבותיו.

רק מורה

עורך נכבד,

אבקש, שבגליון הקרוב של בת־קול תתקן טעות אשר נפלה במאמרכם „המרצה שחזר מן הכפור״ ונשנתה מספר פעמים בגוף המאמר (גליון 31 בעמוד 10).

מר מרצל בוק לא נתמנה „פרופ׳״ ולא „מרצה״ בחוג לאנגלית, אלא „מורה ל־אנגלית״ במכינה ללא־מתמחים. לכן, ה־דעות שהביע מר בוק על רמת הסטו־דנטים ועל תוכן הלימודים (אף שהיו לשבח) מתיחסות רק ללימודי העזר ל־אנגלית ולא לחוג עצמו.

פרופ׳ מאיר רוסטון

ראש המחלקה לאנגלית

מאחורי המסך הקטן

ביום בו ישבה המועצה הארצית למען השבת התכנסה ממשלת ישראל והחליטה על הפעלת הטלויזיה בשבת. ההחלטה לא היתה על חודו של קול; הרוב הד־רוש „להגן״ על כבודו של שר שדרש זאת או לנקום על העבר היה מובטח מיום כנון הממשלה. הטלויזיה שפתחה את שידוריה מתוך כוונה להגביר את ההסברה לפני האוכלוסיה הערבית, תו־שבת השטחים, נחלה כשלון מוחלט, ה־תוכניות כמעט ולא נגעו בבעיה שלשמה הוקמה התחנה.

תוכניות הטלויזיה „במלוא תנופתם״ הופנו בעיקר לאוכלוסיה היהודית, אשר היתה מסוגלת להכין ולהשכיל שבמצב הכטחוני הקשה של המדינה — אין באמצעיה של המדינה להפעיל טלויזיה. ולעומת זאת, כשמגיע נדבן יהודי לארץ ומציע לתרום תוך תנאי פעוט שלא להפעילה בשבת, ניתקל בסרוב מוחלט. מרגע זה ברור היה לכל כי יש במחשבתו של השר להפוך עולם ומלואו.

כושרה של הטלויזיה אינו מאפשר עדין לפעול במשך שבוע מלא. וא״כ מדוע היה צורך בהחלטה כל כך דחופה? מדוע צריך להשקיע כספים כה רבים בשעה שמוציאים אגרות מלוה בארץ ובחו״ל? האם לא העלתה הממשלה על הדעת שהחלטה זו תפגע קשות ביהודי הארץ וביהדות התפוצה, שחלקה רב בעזרת המדינה? האם אין אפשרות להגיע לרמת תוכניות גבוהה יותר במקום להציג תוכ־ניות ריקות מתוכן, להופיע בפני הציבור

(המשך בעמוד 13)

בת-קול עתון הסטודנטים

אוניברסיטת בר-אילן

עורך: **אריאל רוזן־צבי**

סגן עורך: **מנחם מיכלסון**

מערכת: חנה אדלר, יוסף בן־מאיר, כ׳ עמליה, אברהם שטוב, שאול שיף.

עורך המדור האנגלי: צבי קניגסברג. גראפיקה: יוסי אבולעפיה.

כתובת המערכת: אוניברסיטה בר־אילן, הסתדרות הסטודנטים, רמת־גן, טלפון 752658. המו״ל: הסתדרות הסטודנטים.

עורר בסטדרת בייפל — נדפס בדפוס דניאלי, תל־אביב, טלפון 38443

הכרטיסים להופעתה של רח״מ הגב׳ גולדה מאיר באוניברסיטה, אזלו באותה מהירות בה נמכרו כרטיסים להופעתו של דיין, לפני חודש, באותו מקום. זוהי רק הוכחה אחת מיני רבות, ליחס השונה לחלוטין שרוחשים הסטודנטים כיום, ל־עומת תקופת הבחירה של הגב׳ מאיר לתפקיד. זוהי גם הנקודה עליה עמד **אברהם שטוב**, יו״ר האגודה, בהקדימו דברי פתיחה להופעה.

הערב נערך במתכונת שאלות ותשובות, כאשר צוות השואלים כולל את ירח גלטר, יו״ר ועדת תרבות, אריאל רוזן צבי, עורך „בת־קול״ וערן לויזון, הסי״ור. גב׳ מאיר, בחולצה בהירה וחליפה כהה, השיבה לענין כאשר חוט של הומור נמ־שך פה־ושם על דבריה. אגב, למחיאות כפיים סוערות לא פחות מאלה שזכתה גב׳ מאיר, זכה שומר הראש שלה, מרדכי רחמים המפורסם.

את היריה הראשונה יורה ירח: האם אין לראות בהתחממות הגיזרה הסורית, אשר באה לידי ביטוי בהפלת ה„מיג״ 21, סימן ראשון לדריסת הרגל של סין במזרח התיכון?

ראש הממשלה: קשה לומר כי ה„מיג״ שהופל, הוא הסימן המובהק להדירה הסינית לאזור. שכן, הגבול המזרחי התחיל להתחמם מאז ביקורו של חוסיין במצריים, לאחרונה. יתכן שהמצרים מצאו לנחוץ קצת לנוח, ולעומת זאת, כמחווה של ידידות או חוסר ברירה, בחרו הירדנים לחמם את הגיזרה המזרחית, ויתכן שסוריה, על אף המהומות המת־חוללות אצלה, החליטה להצטרף לענין. סין? סין רוצה להכנס לאיזור ויתכן מאד שגם תצליח.

אין קרע

אריאל: האם הודעותיה החוזרות ונשנות של ישראל כי לא תקבל כל הסדר ש־ייכפה עליה ע״י נציגי ארבע המעצמות תרמו לכשלונן של שיחות אלה עד כה?

גב׳ מאיר: הבה נבחין מיהן ארבע המעצמות. ארה״ב היא הרבה יותר מ־„קצת ידידותית״ כלפינו. אמנם אנו נמ־צאים במאבק קשה איתה, אך עדיין היא ידידותית מאוד. עם הרוסים אין לנו כל מאבק — כי אי אפשר בכלל לדבר איתם. רק עם ידידים אפשר להתווכח ולהיאבק.

על חלקה של בריה״מ לפני מלחמת ששת הימים, בעת המלחמה ואחריה — אנו יודעים היטב. בריה״מ נושאת ב־אחריות דומה לזו של ארצות ערב ב־מלחמה.

צרפת — הבדל גדול בין עמדתה של צרפת לפני המלחמה ואחריה — קשה עדיין לראות. אך יש מקום ריאלי להי־אמין שיחול בה שינוי. בינתיים, עוינות בריה״מ וצרפת את ישראל והולכות ל־אורך כל הדרך עם הערבים נגדנו. אנ־גליה וארה״ב — אינן עוינות לערבים בד בבד עם ידידותם עם ישראל. רק ששווי המשקל הוא לא שנים נגד שנים, אלא, אם תרצו, שנים נגד אחד וחצי...

לצערי, עדיין לא גרמנו להפסקת ה־שיחות. ברגע שארה״ב ובריה״מ מנסות להידבר ביניהם — אנו מברכים על כך, כאזרחי העולם. אבל — שיעסקו רק בעניניהם שלהם. אנו מתנגדים לכך שיגיעו להדברות ביניהם, למו״מ בענינים הנוגעים לעצם חיינו. זה לא יכול להיות שגם הידיד הגדול ביותר יקבל על עצמו להתפשר עם מישהו שהוא ההפך הגמור מידיד שלנו.

אנו רוצים שידידינו לא ישלו את עצמם; עם כל הידידות, אנו דורשים לעצמנו את זכות ההחלטה העצמית באשר לטובתינו. לא יכולנו לגרום להפסקת השיחות, אך טוב שבמהלך השיחות הם יגיעו למסקנה שישראל צריכה להגיע למו״מ ישיר עם שכניה, על מנת להגיע איתם להסכם. פשרה על שלום לא תהא בין ארה״ב ובריה״מ, אלא בינינו לבין שכנינו. בדיוק כפי שהמלחמה היתה בי־נינו לבינם.

ערן: האם ההערכות השונות שבין השר אבן לשגריר רבין על מכלול יחסינו עם ארה״ב, אינן מלמדות על קרע הולך ומעמיק ביחסים שבין שתי המדינות?

רה״מ: איני יכולה להצטרף להנחה או לעובדה שיש שוני בהערכות. אולם, טבעי הוא שכל אדם רואה את הפרטים בצורה שונה. השאלה היא אם ביסוד הדברים יש איזשהו שוני. ועל כך יכולה אני להשיב בשלילה. אפילו אם נניח שיש שוני בהערכות היסוד, הרי הממ־שלה היא הקובעת את המדיניות ולא משרד החוץ או משרד אחר בממשלה.

כגוף היא המחליטה והיא הנושאת ב־אחריות.

הוויכוח בינינו לבין ארה״ב הוא ויכוח ענייני, אשר עשוי להתפתח לויכוח חריף, אך אין זה קרע.

הצוארון הלבן

ירח: על מה תדוני עם ניכסון בנסי־עתך לארה״ב? האם יהיו לדיונים אלה קשר עם הפאנטומים?

גולדה מאיר (בחיוך): על נסיעתי ל־ארה״ב החליטו העיתונים — ולא אני. לפיכך, האין זה הוגן שהם גם יחליטו על מה אדון איתו?...

אריאל: האם השקט היחסי השורר בימים האחרונים בתעלת סואץ הוא תוצאה של האזהרה שהועברה למצרים?

הגב׳ מאיר: יכולים להיות לכך כמה הסברים. כמה זמן ימשך שקט זה? ספק אם מישהו יודע. הלוואי שימשך זמן רב. כאמור, יש כמה הסברים. ראשית, צבאו של נאצר ספג מכות עזות במהלך התקריות וכנראה שהוא הגיע למסקנה שזה לא כל כך פשוט. לא קשה להבחין בכך שמצבו אינו איתן; די בסיפור על הריסת 60% ממוצבנו. זהו שקר שהוא אינו יכול להסתירו מעיני העולם,

רה"מ גב' גולדה מאיר בבר־אילן

ללא שלום לא נחוז מן השטחים

לצערי, לא הפסקנו עדיין שיחות־הארבע * מיתון אינו נראה באופק * אסון, אם נהיה כולנו בעלי „צוארון לבן"

מעיני עתונאים ומעיני חייליו בצד ה־שני של התעלה. ייתכן שהשקט הזה נחוץ לו להערכת מצב ויתכן שגם במטרה להתכונן.

ערן: שר־הבטחון, מר משה דיין, אמר בימים האחרונים כי בעקבות ערעורו של השר פנחס ספיר נדחות תכניות השקעה בשטחים בהם מחזיקה ישראל. בעמדתו של מי את מצדדת?

ראש הממשלה: אני מצדדת בענין ולא באנשים. בעולמנו קיימת הבעיה של לא בעד מה אתה, אלא בעד מי אתה. אך כל מי מבטא איזה מה. לא תמיד המי שאני מצדדת בו צודק תמיד וזה שאני מצדדת בו שוגה לעולם, לא כך.

ישנם חילוקי דעות רבים. אך אין חילוקי דעות לגבי הנושא שכל זמן שאנו עומדים במקומותינו, נשאר שם עד ש־יבוא שלום. ולאוכלוסיה בשטחים אין כ־כתובת אחרת מאשר ממשלת ישראל. כלומר, הממשלה אחראית לתעסוקה, ל־פרנסה, לשירותים, לרמת חיים וכו'.

אולם, אני רואה את כואם של עשרות אלפי ערבים מן השטחים לעבוד ב־ארצנו כאחת הסכנות הגדולות ביותר. אני רואה בכך ערעור יסודי בציונות כפי שאני למדתי אותה וחייתי אותה. לולא הקנאות לעבודה עברית, לולא תפיסת הציונות על כל משמעותה — לאן היינו מגיעים? יותר מידי קל ומאוד מסוכן שאנו נהיה בעלי „הצוארון הלבן" והערבים יעשו את העבודה הפשוטה, „המלוכלכת". אבל, הממשלה נותנת דע־תה על הענין הזה, על המה ללא קשר עם המי.

לא מציירים מפות

ירח: באחרונה נשמעה הריעה כי הכרה ביישות פלשתינאית תחזק את מע־מדנו בעולם. מה דעתה של ראש ה־ממשלה?

גב' מאי: ישות פלשתינאית פירושו של דבר עוד מדינה ערבית. כלומר; 15 מדינות ערביות! צ'רצ'יל חילק את האיזור לפלשתינה ולעבר הירדן. ב־47 חילק האו"ם את פלשתינה לעוד שני חלקים. בבעלותה של ירדן על הגדה המערבית — הכירו רק אנגליה ופקיסטן. אנו הסכמנו בלב כואב, כי לא היתה לנו ברירה, אחרי השואה, אולם, פרצה מלחמת השיחרור ועבדאללה לקח לעצמו את הגדה המערבית. אך אני שואלת; מהו ההבדל בין הערבי בעמאן, שכם ועכו? השטח חולק, אך לא העם, לא נוצר עם חדש.

אך מה נפתור בבעיה של מדינה ערבית החמש עשרה במיספר? מה ה־תועלת בענין זה אפילו לערבים? אלמלא מלחמת השיחרור היינו נשארים בגבולות החלוקה. אלמלא מלחמת ששת הימים היינו נשארים בגבולות מלחמת השיחרור. ובכלל, הערבים הם שהתקיפו, אם כך כיצד הם יכולים לבוא בטענות? זה בלתי אפשרי.

אריאל: האם ההצהרות השונות, בקשר לשטחים, שניתנו ע"י שר החוץ ושרים אחרים — זוהי עמדת הממשלה?

ראש הממשלה: מעטים בעולם יאמרו שאנו צריכים לחלק מחדש את ירושלים ולהציב בתוכה גדרי תיל. מעטים יאמרי כי צה"ל צריך לרדת מהגולן על מנת שהסורים יבואו להציב שם תותחים מ־כוונים אל ישובי העמק וגם שרם־א־שייך. כשאדם הולך ברחוב, נתקל במכשול כלשהו ונופל — זו לא בושה. אך אדם שיודע שיש מכשול וחוזר ונפגע מ־מנו — זה כבר מראה על ליקוי באיזה מקום. היינו בשארם־א־שייך ושילמנו עבור זה שהיינו שם. באה משפחת העמים ואמרה לנו לזוז, ומובטח חופש השייט והאו"ם יהיה שם. ארבעה וחצי חודשים התווכחנו על זה ובסוף — זזנו. מה קרה אחרי זה? אנו יודעים זאת היטב. איזה מחיר עוד צריך לשלם עבור שייט חופשי? (בהדגשת כל מלה): אין החלטת ממשלה על שום מפה. עמנו, והממשלה, מלוכדים בשתי נקודות יסו־דיות: א. אף חייל שלנו לא יזוז ללא שלום. ב. כשיבוא השלום, לא יחזרו גבולות הרביעי ביוני 67. אין לי כל ספק שישנם חילוקי דעות בעם, בכנסת ובממשלה באשר לעתיד השטחים. אולם, מה טעם ששרי הממשלה ישבו ויתחילו לצייר מפות כשבינתיים, השותף עימו אנו צריכים להתפשר — אינו קיים כשוהף למו"מ זה? יבוא יום, ואז נשב פנים אל פנים עם נציגי ארצות ערב. עד אז — אין מה לעשות ולא צריך לעשות.

כל הכבוד לעם

ערן: מדוע אין הממשלה מעודדת — אם לא מפריעה — התנחלויות חדשות בשטחים?

גולדה מאיר: אם יש הפרעה מטעם הממשלה, יש לבדוק את הענין ממקורותיו ולדעת מה קורה. איננו חיים בזמן ה־מנדט ובימי „חומה ומיגדל", שפתאום צץ מגדל והרי ישוב. בכל אופן, עד כה נעשה כבר הרבה, ועוד יעשו.

סטודנט ערבי, הלומד ב„בר אילן" שאל את רה"מ מדוע אין ישראל מקיימת את החלטת מועצת הבטחון מ־22 בנו־במבר 1967. על כך, השיבה לו גב' מאיר: כדי לבצע את ההחלטה דרושים שני הצדדים. אולם, נאצר נותן פירוש ערבי להחלטת מועצת הבטחון, הוא מזכיר את הנסיגה, אך מתעלם לחלוטין מסעיף יצירת השלום. מלחמה יכול לעשות צד אחד. לשלום דרושים שני צדדים. אנו, המדינה היחידה בעולם שהותקפה, ניצחה ומתחננת לשלום לפני המתקיפים־המנוצחים. איננו שונאים את הערבים, איננו רוצים לבוא אליהם כ־משפילים אותם. להיפך, אני יכולה לר־אות עתיד מזהיר למיליוני בני אדם במדינות ערב, אשר אותו ישיגו בעזרתנו שתינתן בלב שלם ומלא. אולם, אנו רוצים לחסל את אפשרות המלחמה בי־נינו, הנצחון שלנו הוא שלום. ואילו עמי ערב זקוקים לשלום יותר מאשר אנחנו! (מגחכת): אומרים שנאצר מתוס־כל. מתוסכל ממה? שניסה לזרוק או־תנו לים ולא הצליח? ועוד אומרים כי עם אדם מתוסכל אי אפשר לדבר על שלום. זאת אינני יכולה להבין, אך כשיבואו נציגים נאמנים לעמי ערב — אז יהיה שלום. השלום תלוי עתה רק בצד שכנגד.

ראש הממשלה והצוות (משמאל לימין): אברהם שטוב, גב' גולדה מאיר, ירח גלטר, אריאל רוזן־צבי וערן לויזון.

— מאת מ. מיכלסון —

אריאל: האין העלאות המס מבשרות מיתון לאחר הבחירות?

רה"מ: אני רוצה לשבח את העם על הצורה בה קיבל את העול הנוסף שהוטל עליו, כדאי לזכור כי אנו נושאים בעול בטחוני שיחסית, אין דומה לו בעולם. אין עיני צרה על כי בשנה האחרונה עלתה והרקיעה רמת החיים. אך אנו עם במצור והמלחמה עוד לא נסתיימה. ה„מיג" 21 הסורי לא בא לומר „בוקר טוב" והמיגים המצריים מלפני שבוע לא באו לנפנף בכנפיהם לאות ידידות. המלחמה נמשכת. כך שלא יכול להיות שלפרט יהיה טוב מאוד, ולכלל יהיה רע מאוד.

כל זמן שלא יהיה שלום — לא יוקטן העול הבטחוני. לנו אין דוד טוב כמו לנאצר הנותן לו נשק וציוד חינם. עלינו לשלם על כך במיטב כספנו.

מיתון אחרי הבחירות? אנו דווקא בתהליך של פיתוח וגידול בתעשיה ובי־חקלאות. בשום פנים ואופן אין נראה מיתון באופק. מה שנחוץ לתושבי הארץ, הוא לחסוך על מנת שהצריכה לא תעלה למעלה ממה שמותר לעם העומד ב־מלחמה.

לא היה לי פנאי

ערן העלה את בעיית הטלוויזיה בשבת. השיבה על כך גב' גולדה מאיר: זו בעיה שגם למנצח — אין שמחה. גם הרוב לא יכול לשמוח כשלמיעוט כואב מאוד על החלטה זו. מכל מקום, מאוד הייתי מבקשת להוציא מוויכוח זה, לגמרי, את המחשבה שזה נעשה באופן מיוחד כדי להוציא את הדתיים מהממשלה. אין דבר יותר רחוק מן המציאות כמו טענה זו. אבל, היסוד שאיפשר ומאפשר ישיבה משותפת הוא חופש המצפון, לא כפייה דתית ולא כפיה אנטי־דתית. וכאשר רו־צים לבצע עקרון זה — באיזשהו מקום נפגע מישהו. אבל, כאמור, השותפות עם הדתיים יקרה לתנועת הפועלים ועדיין יש הרבה לבנות יחד.

בתשובות לשאלות נוספות השיבה גב' מאיר:

● אין לי מושג אם רבין יעזוב את שירותי כשגריר בארה"ב, יעמוד לבחירות או יקבל תיק בממשלה. אם כן, אני בטוחה שהוא יעשה זאת על הצד הטוב ביותר.

● דעתי על דיין כראש הממשלה ה־באה? אשמח לראות כל אחד — פרט לראש הממשלה הנוכחית — שיזכה באמון המערך ונבחרי העם.

● עד כה לא היה לי כל פנאי לחשוב מה יהיה לקראת הבחירות הבאות, אם אעמיד את עצמי לתפקיד ראש־הממשלה הבאה. אני מקווה שלמפלגתי יהא שכל ולא ישלו תפקיד זה עלי...

ולסיום: אנו עומדים בפני עליה הרבה יותר גדולה ממה שזכינו לה בשנים האחרונות. זו היא דאגה גדולה ששמחה רבה כרוכה בה. אנו אוהבים את העליה, אך עלינו להתאמץ ולאהוב גם את העולים, את הפרט!

היחס לצדקה הוא אמביוולנטי: יחד עם ראייתה כמצווה דתית בעלת אספקטיים מוסריים קיימת הסתייגות חריפה ממבקשי הצדקה. על מיסודה של הצדקה ועל היחס שבין המיסים לבינה

„חסד", „שנור", „מצווה", „נדבה", „קבצנים", „עניים" — אלה הן אחדות מן התגובות שקבלנו ממספר סטו' שנתבקשו לציין את האסוציאציה הראשונה שנתעוררה אצלם עם שמיעת המלה: „צדקה". נתברר לנו, כפי ששערנו מראש, כי היחס לצדקה הוא אמביוולנטי: יחד עם ראייתה כמצווה דתית בעלת אספקטים ברורים. קיימת הסתייגות חריפה ממבקשי הצדקה.

בדיקה לשונית קצרה סייעה בידינו להניח כי הסתייגות זו אינה קיימת מקדמת־דנא. השימוש במונח „נדבה" להגדרת נתינת מעות לעני הוא מאוחר. עד לאחר תקופת התלמוד השתמשו במושג „צדקה" בלבד. ההבדל בין שתי מלים אלו נתפרש באופן משמעותי; „נדבה" זו היא בחזקת דבר שרשאי אתה לתתו ורשאי שלא לתתו — הכל תלוי בטוב־לבך. ה„צדקה" לעומת זאת היא מן ה„צדק" והדין שאתה מצווה עליהם, ולא מן הרחמים שבך. הדרישה היתה (אבות ג' ז): „תן לו (לקבצן) משלו — שאתה ושלך שלו (של הקב"ה)". ההשקפה המונחת ביסוד הדברים היא שרכושו של האדם מופקד אצלו על ידי האל, והצדקה איננה ויתור שבחסד על הקנין העצמי.

עושר של קבצן

גם הגדרת מקבל הצדקה כ„קבצן" נתנה בדורות המאוחרים. במקורות נתכנה כ„עני המחזר על הפתחים" ולמושג „קבצן" כמקצוע — נתלוו כל טעמי־הלואי הנוסים, ונתן כיום היטב להבדיל בינו לבין העני: ברור כי לא כל עני הוא קבצן, וטוענים גם שלא כל קבצן — עני הוא...

— „במדינת־ישראל אין כל צורך לקבץ נדבות. אדם שרוצה לעבוד ויכול — עובד, ושאיננו יכול — נתמך. הקבצנים אינם רוצים לעבוד, ואינם מבקשים תמיכה בצנורות הרשמיים. הם בוחרים בדרך הקלה והרווחית של קיבוץ נדבות".

— צריך לסלק את הקבצנים מן הרחובות. הם טפילים שמציגים את מומיהם לראווה. התיירים מתרשמים מכך לרעה".

הדברים ששמענו — לא היה בהם מן החידוש. נתקלים בהם, בעיקר, ב„מכתבים למערכת" בעתונות היומית, לאחר שמתפרסמת ידיעה על פושט־יד שנאסף אל עמיו והותיר שק כבד של מצלצלים. הטענות על חיי העושר ואושר של הקבצן העלו בזכרוננו את תאור „משובב הלב" של מנדלי בספר־הקבצנים אשר לו. „הקבצנים שבעולם כתות כתות הם. הם מתחלקים כאנשי החיל למחניהם בשמותם ובכנוייהם... „קבצנים פשוטים" — מיני יהודים ויהודיות, בחורים ובתולות, שנוטלים תרמילים ומחזרים על הפתחים... יש מהם רודפים אחרי בני־אדם בשוק, מחזיקים בכנף בגדם, קוראים נדבות ואינם פוסקים עד שיתנו להם איש כופר נפשו... „קבצנים לכבוד התורה" — כגון פרושים, העוזבים נשיהם ובניהם והולכים וחובשים עצמם בבית־המדרש באחת העיירות, ולומדים שם גמרא על חשבון הקהל... „קבצנים לשם מצווה" — יהודים אחוזי מטפחות, גבאים וגבאיות מכל המינים, שקובצים על יד כביכול לשם מצווה".

והחשד נופל על כולם: „הקבצנים הפשוטים" כאמור, הם אלו הצוברים ממון־קורח ללא טורח. על „הקבצנים לכבוד התורה", בני הישיבות, כבר הרבו לדרוש ולראות בהם בטלנים לכל דבר. בימינו כשערך העבודה נתעלה, מעדיפים גם אנשים דתיים את המיזוג של „תלמוד־תורה עם דרך ארץ" מאשר את החלוקה לתפקידים על פי „הסכם יששכר (הלומד) וזבולון (המפרנס)". האימון ניתן עכשיו, באגודות מוכרות שמטרתן מוגדרות והן לאגודות איננה לשמה בלבד; התורם מצפה לתמורה כלשהי. הוא מקבל אגרות־הגרלה, נהנה מנשף־צדקה וממופעי בידור או זוכה להנצחת שמו על גבי הכותל.

את החשד שניתן בקבצנים ואת תהליך המעבר לצדקה ממוסדת מבאר מר גולדמן, מרצה לפילוסופיה.

מר אליעזר גולדמן: „עיקר מצוות צדקה להחזיק בנצרך ולדאוג לסיפוק צרכיו. הדוגמא הקלסית היא — הקרוב, השכן או בן העיר שיודעים בו שהוא נצרך ומקבלים לספק מה שהוא זקוק לו. פושט היד הוא, מבחינת ההלכה, מקרה שולי שאפשר להסתפק לגביו בדבר מועט. אין לראות, אפוא, ביחס לקבצן מודד ליחס האדם למצוות צדקה בכלל, בפרט בדורות אחרונים שנתרבו הרמאים.

יחסנו לתשלום מסים

היחס החם לנזקק הוא מרכיב חשוב במצוות צדקה, אבל חשיבותו בכך שהוא מונע הרגשת השפלה. לפיכך, אם באפן מעשי אפשר להבטיח את סיפוק צרכי הנזקקים דווקא על ידי מיסוד הצדקה, יש להעדיף את הצדקה הממוסדת. ליד הצדקה האישית תמיד היתה קיימת בישראל הצדקה הממוסדת בצורת קופה של צדקה מטעם העיר או הקהל. בדרך כלל עדיף מתן צדקה בצורה אשר בה אין העני יודע מי התומך בו, ונותן הצדקה אינו יודע במי הוא תומך.

בחברה של זמננו הדרך היעילה ביותר לקיום מצוות צדקה היא באמצעות מוסדות הסעד של המדינה. היא יעילה משום שכך ניתן לספק את צרכי הנזקקים יותר מאשר בכל דרך אחרת. סבורים גם כי בדרך־כלל קבלת סעד בצורה רשמית יותר נעימה מלקבל הסעד מהצדקה האישית.

גם מבחינת הבטחת סיפוק צרכיהם של הנזקקים וגם מבחינת הרגשתו של הנזקק נראה הסעד המדיני כצורת־הצדקה שיש להעדיפה. מכיון שזו היא מדינתנו אנו, אין סיבה שלא לראות במוסדות הסעד שלה את קפת הצדקה של עם ישראל במדינתנו.

אם טענה זו נכונה, הרי כמקיימי מצוות — חייבת להטריד אותנו השאלה: האם משרדי הסעד, החינוך והבריאות עושים את כל אשר חייבים היו לעשות, בהתחשב עם הצרכים. רמתם של תקציבי השרותים ודרכי חלוקתם חייבים להעסיק אותנו כיהודים דתיים. כמו כן, חייב יחסנו לתשלום מסים להשתנות. מנקודת מבט זו אין תקציב בטחון גבוה מהווה עילה מספקת לקיצוץ תקציבי הסעד על כל צורותיהם.

מה שמטבע הדברים לא ניתן להטיל על המדינה הוא גמילות חסדים בגופו של אדם — והוא, כידוע, מן הדברים שאין להם שעור. עניין זה הוזנח בדורות האחרונים כשיהודים דתיים הסתגלו ליחסים החברתיים הפורמליים של חיי הכרך, לשכנות המתבטאת, לכל היותר, באמירת שלום בחדר המדרגות. דווקא הנכונות לעזור לאחרים בשרותים אישיים או אפילו במלה טובה — היא הטעונה טיפוח בימינו.

— מאת חנה אדלר —

נתוח סוציולוגי למיסוד הממלכתי של הצדקה נמסר לנו ע"י פרופ' פול:

„החברה של היום מאורגנת יותר, הממשלה נושאת ביתר אחריות כלפי התושבים ודואגת לסעד. אחת מהפונקציות הנוכחיות של החברה היא לחלק את אוצר המדינה בין אזרחי. האדם הגיע, אפוא, להכרה כי כל אחד חייב לקבל את חלקו מן המדינה.

פרט לכך, קיימת הסכמה כי כל אדם חייב לעבוד כדי לספק את צרכיו. אם כך הוא — מדוע הקבצן יוצא מכלל זה אם יש בו מום — הרי הוא חייב להתמך ע"י המדינה. ואם אין ברצונו לעבוד, הרי זו אשמתה של החברה, מאחר והיא־היא שלא למדה אותו כי העבודה היא ערך. בין כך ובין כך — החברה הינה אחראית לסיפוק צרכיו של הקבצן — ולא הפרט".

אמתלאות שלא לתת

— „מהי לדעתך, הסיבה לפעילותם המרובה של מוסדות הצדקה בחברה היהודית?" — שאלנו.

— „הקהילות היהודיות נתקפחו על ידי המדינות בהן הן נתקיימו. אי לכך הוטל עליהם לדאוג בעצמם לפעולות הסעד ביניהם".

— „ומה מקומה של מדינת־ישראל במסגרת הצדקה שבחו"ל?"

— „לצדקה זו יש היסטוריה ארוכה.

(המשך בעמוד 13)

ב א ו נ י ב ר ס י ט ה

סטטיסטיקה

50 אלף בקבוקים
40 אלף ספרים

הסטודנט בבר־אילן אוהב לאכול ולשתות, זאת התברר מסטטיסטיקת בזק שנערכה במסעדה. כעשרים טון בשר נאכלו בתיאבון ע״י הסטודנטים בשנה החולפת, ולפחות חמישים אלף בקבוקי שתיה (אין זה כולל משקאות בכוסות) רוקנו פנימה, לתוככי הגוף. הדבר אינו מפליא כל־כך בהתחשב בעובדה שמדי יום ביומו נכנסים למסעדה, אם זה לארוחת קבע או לארוחה בחטף, לפחות כ־1000 איש.

אנשי הג״א ב„בר אילן״ לא מצאו פצצות או לבנות חבלה, ולעומת־זאת — ידיהם של עובדי מחלקת ההשאלה בספריה היו עמוסות לעייפה; למעלה מ־40 אלף ספרים עברו תחת ידיהם בשנה החולפת.

גם בודקי מחברות הבחינות לא סבלו מחוסר מעש. נבדקו בין 25 ל־30 אלף מחברות מבחנים. ותתפלאו לשמוע, בהסתדרות הסטודנטים היו העסקנים עסוקים ביותר. טפלו בכ־500 בעיות פנים פליס מספר דומה של בעיות, בנושאים כמו גמ״ח, עזרה הדדית, קליטה וכו׳.

ליקט: צ. שטיין

הרצאות

טרימסטר קיץ

קייץ זה מבטיח חידוש ניכר לסטודנטים: טרימסטר קייץ. לפי המתוכנן יוכלו הסטודנטים המעוניינים לרכוש, מ־שך 5 שבועות בלבד נקודות זכות כאילו היה זה סמסטר שלם רגיל.

המזכיר האקדמי של האוניברסיטה, עו״ד א. פומרנץ, מבטיח כי „אם הרעיון הזה ייכנס לתודעה של הסטודנטים והמרצים, זו תהיה ממש מהפכה באוניברסיטאות בארץ״.

גם למרצים. „בארה״ב״, אומר מר פומרנץ, „במטרה לאפשר לסטודנטים ללמוד גם בקיץ, יש אוניברסיטאות שחלקו את השנה האקדמית לארבעה טרימסטרים (רביעים) והטרימסטר הרביעי הוא בקיץ. וכאן יש כמה מטרות; „המטרה הראשונה — לאפשר לסטודנטים ללמוד שלושה קייצים וע״י כך ׳להרויח׳ שנת לימודים שניה. כך יכול הסטודנט לסיים את הלימודים במועד מוקדם יותר״.

„מטרה נוספת היא לאפשר מחזור נוסף, בקיץ, בקורסים חשובים שבהם יש נהירה המונית משך כל שנה. הכוונה היא לקורסים בסיסיים במקצועות השונים, כגון מבואות וכיו״ב. במסגרת זו סבורים גם כי יש בכך משום מתן אפשרות לסטודנט להתמחות בשפה זרה הדרושה לו בלימודיו במשך כל השנה.

„קיימת גם אפשרות נוספת, אבל אנחנו עוד לא מפעילים אותה השנה״, מגלה המזכיר האקדמי. „הקורסים שאנחנו מארגנים השנה מיועדים לתלמידים בלבד, אבל קיימת אפשרות להעביר קורסי־קיץ כאלה גם למרצים. במסגרת כזאת אפשר לקיים סמינריונים בינאוניברסיטאיים ללימוד ולליבון נושאים ברמה הגבוהה ביותר. זה יכול להיות דבר עצום. אוניברסיטת אינדיאנה, למשל, שבארה״ב, מפורסמת בזה שבסמינרי הקיץ שלה יש סימפוזיונים בינלאומיים גדולים וחשובים בספרות עולם. הרבה אוניברסיטאות מתמחות בתחומים ספציפיים, אבל אנחנו עוד צעירים מדי מכדי שנוכל להיכנס ל׳עסק׳ כזה, ולכן אנחנו מתחילים רק בקורסי־קיץ לסטודנטים״.

יוסף בן־מאיר

תצפית

העובדים האובדים
המסע
והקצין הבכיר

● סידרת התפטרויות של נושאי משרות בכירים יותר ובכירים פחות באוניברסיטה, צפויה בקיץ הקרוב. אין ספק שהתפטרויות אלו, הן חלק מההתארגנות של עובדי האוניברסיטה נגד ה„בוסים״.

התערערות היחסים נובעת גם מהשיגשוג הכללי במשק הישראלי והדרישה לכוח אדם מקצועי, ומאידך — באוניברסיטה — מוקפאות מישרות ואין התאמה בין מהות התפקידים לדרגה המקצועית.

כך או כך, אפשר להניח כי עוד יהיה „שמח״ בממלכת העובדים באוניברסיטה.

● מסעו של ד״ר אלבק לארצות אירופה וארה״ב חשף וגילה כמה דברים מעניינים.

אחד הדברים המגוחכים ביותר התרחש בלונדון, שם לא הורשה ד״ר אלבק להכנס למשרד האוניברסיטה ואף הדואר, אשר נשלח אליו מ„בר אילן״, לא נמסר; שכן למשרד האוניברסיטה דרוש „בדק בית״ יסודי. והעובדה שסטודנטים רבים, שנשלחו מארה״ב בשנה שעברה, לא התאימו לאוניברסיטה, נעוצה במיון הכושל והבלתי מתאים אשר נערך בארה״ב. הצעותיו של ד״ר אלבק הן מרחיקות לכת ויש להניח שביצוען יעורר קשיים וחיכוכים לא מעטים.

אחד מההשיגים של ד״ר אלבק הוא מיון הסטודנטים בצורה קיצונית, אשר בעקבותיו יגיעו בשנה הבאה 145 סטודנטים אשר מוינו לפי קריטריונים מתאימים.

● אחת הפרשיות שהתעוררו לאחרונה באוניברסיטה, אך הושתקו ע״י אנשי המנהל והמנגנון, קשורה לקצין בכיר בצה״ל בדרגת אל״מ, אשר ביקש להרשם ללימודים לקראת השנה הבאה. אותו קצין נתקל ביחס לגלגני ובזלזול מצד אחת מפקידות המזכירות האקדמית. כראוי לאיש צבא הלך והתלונן לפני הממונים, אשר העדיפו להשתיק הענין.

יואל רפל

ספריה

עדיין צולעת

עם מינויו של מר גולדברג כמנהל הספריה ב„בראילן״, הונהגו כמה חידושים וביניהם — שיטת ה„מדף הפתוח״, והאפשרות של כל סטודנט להכנס אל אולם הקריאה עם ילקוט הספרים שלו — דבר שהיה אסור עד עתה. הקו המנחה את מר גולדברג הוא: „לצעוד ככל האפשר לקראת הסטודנטים״.

לגבי שיטת „המדף הפתוח״, אין עוררים. אך נשמעות טענות כאילו אבדה הספריה את האוירה המיוחדת של מקום תרבות, בכך שהכנסת תיקים לאולם הקריאה יוצרת את הרושם כאילו המדובר בחניית ביניים בין שעור לשעור.

הרעש באולם הספריה והניידות של הסטודנטים, בעת שהותם שם, מדברים בעד עצמם. נוסף לכך, בעוד איזו ספריה מצאתם שכתות למוד נמצאות בין ארונות הספרים? חדרים שהוקצו על־ידי מתכנן הספריה לצילום מסמכים, וחדרים שמטרתם היתה — חדרי עיון ועבודה לחוקרים ותלמידי .M.A, הפכו לכתות למוד קטנות וצפופות.

אין פרופורציה בין מספר מקומות הישיבה בספריה למספר התלמידים. 320 מקומות ישיבה לעומת כ־4.000 סטודנטים. סגל העובדים בספריה הוא קטן, עד כדי כך שרק מעלית ספרים אחת מופעלת והשניה משותקת. יש מחסור חמור בכח אדם אקדמאי שיוכל להדריך את הסטודנט במציאת ספר המתאים לדרישותיו. באולם הקריאה צריך שיהיו שני ספרנים אקדמאיים לפחות. שלא יווצר מצב בו ירגיש הסטודנט כאילו אין לו עם מי לדבר. אי אפשר לארגן עבודה רצינית ללא ספרנים אקדמאיים בכל השטחים. וחמור המצב במדעי הטבע שם אין בכלל ספרן אקדמאי.

לפי הערכה של אחד העובדים, זקוקה הספריה ל־32 עובדים, מהם 24 אקדמאים, במצב הנוכחי יש 10 אקדמאים בלבד.

הבעיה העיקרית היא, שאין תיאום בין פיתוח האוניברסיטה לפתוח הספריה. כמות הספרים היא קטנה יחסית, שלא לדבר על כתבי עת שהמחסור בהם חמור. קצב רכישת הספרים לא מדביק את קצב גידול האוניברסיטה. זאת הסיבה שרבים מתלמידי ה־.M.A בבר־אילן מבלים זמנם בספריות בירושלים ובתל־אביב..

מספר העותקים מספרים שמושיים הוא קטן; כך קורה לפעמים, שכיתה בת 80 איש צריכה להסתדר עם שני עותקים בלבד מאותו ספר. צריך שיהיה תאום בין הספריה והמחלקות השונות

(המשך בעמוד 6)

תבלה שנה...

האם בחינות המיון ובחינת הכניסה משיגות את מטרתן?

מספר הנרשמים אשר נרשמו עד עתה לאוניברסיטה כסטודנטים חדשים לשנת הלימודים תש״ל, מגיע ל־1850. אך האם אותם סטודנטים יודעים ומכירים את „דרך היסורים״. הצפויה להם בטרם יכנסו לכתות הלימוד כסטודנטים שווי זכויות? במסגרת הכניסה לאוניברסיטה עובר המועמד שני סוגי בחינות; בחינות כניסה ובחינות מיון. ומבהיר ענין זה, מר קצבורג, רשם האוניברסיטה.

„אנו מקיימים בחינות מיון כלליות במקצועות הבעה עברית ואנגלית אשר ברור שמשרתות את מטרתן. כמו כן קיימות בחינות כניסה למחלקות השונות אשר הקריטריונים לגביהם נקבעים ע״י כל מחלקה ומחלקה״.

סטודנט שנרשם, אשר עבר את בחינת המיון, עדיין צפויה לו המערכה הקשה להמשך הלימודים. האם בחינות אלו משיגות את מטרתן?

פרופ׳ שכטר, הרקטור לשעבר, מציין בצורה חד־משמעית: „נראה לי שהן אינן משיגות את מטרתן ויש לערוך בהן שינויים קיצוניים על מנת שנוכל באמת לקבל אך את הסטודנטים המתאימים לנו. דעה הפוכה מביע ד״ר טוביה בר אילן, מרצה לכימיה ומנהל שלוחות האוניברסיטה: „יש לנו בחינות בגרות אשר מהם אנו מנסים להפיק מכסימום תועלת. אם הן משרתות את המטרה של בדיקת ידע בוגר־התיכון, אין צורך בבחינות כניסה״. על כן הוא מסכם: „לי נדמה שיש ערך לבחינת הבגרות וחבל על כל העבודה המיותרת״. מובן שמחלוקת זו בין שני מרצים באותה מחלקה — המחלקה לכימיה — אינה אופיינית רק למחלקה זו.

מהו המצב בפיסיקה. עומד על כך פרופ׳ מ. לובן, ראש המחלקה: „עד עכשיו לא דאגנו לענין בחינות הכניסה, משום שמדיניותנו היתה לתת הזדמנות לכל אחד, שנה אחת, ואם יכשל, יעזוב ממילא. כעת אנו חושבים — מדגיש פרופ׳ לובן — מתוך מעט נסיון רע שהיה לנו, שהקבוצה בשנה א׳ לא מספיק טובה ומקדישים מאמצים רבים בשנה הראשונה, על מנת להגיע לנקודת התחלה סבירה. ולכן, אולי יש טעם — ואנו שוקלים זאת — לדרוש יותר בבחינות כניסה שיתקבלו רק אלה שיש להם סיכוי להצליח״.

מה הביא ל„תחית מתים״ זו, כאשר מאוחר מתברר שעבודה שנעשתה במשך זמן רב לא נשאה פרי? אומר פרופ׳ לובן, בהדגישו את אחת הנקודות המענינות בלימודי המחלקה לפיסיקה: „אצלנו במחלקה, רוב הסטודנטים הם בוגרי מגמה הומנית והיסוד של מקצועות מתמטיקה פיסיקה חלש אצלם. הטובים שגומרים ישיבות תיכוניות או במגמות ריאליות, ואשר באופן טבעי היו באים ל„בר אילן״, פונים לאוניברסיטאות אחרות משום שלא ראו כאן משהו מיוחד״.

הרב שינדלר, דיקן הסטודנטים הפורש השנה מתפקידו, מגלה לא מעט מהמתרחש מאחרי הקלעים. אומר הרב שינדלר: „אין ספק שבחינות הכניסה לא משרתות את מטרתן והדבר מתבטא היטב בפרישה הגדולה שאנו רואים במחלקות שבהן עורכים את הבחינות״.

אך האם לא היה כדאי גם לקיים בחינות כניסה, לשם בדיקת התאמת הנרשמים ללימודים אקדמאים. משיב הרב שינדלר: „חשבנו על כך ואף הכנו תוכנית יסוד לבחינה כללית לאוניברסיטה, אך מטעמים של כוח־אדם ותקציב, לא בוצע הענין עד היום״.

מה דעתם של המרצים. האם רצוי שהאוניברסיטה תהיה פתוחה לכל גרשם או שתהיה סלקציה ראשונה של התאמה. משיב ד״ר בר אילן: „יש לקיים בחינות מיוחדות אלו משום שאנו עלולים להשטף בסטודנטים אשר כלל לא מתאימים לנו״.

מר קצבורג מגיב על כך בחריפות ובתקיפות: „לא צריך לעשות בחינות מיוחדות, מאחר וההנחה היא שמתקבלים אך ורק סטודנטים דתיים, שממילא מקומם בבר אילן״. פרופ׳ לובן, אשר שוקד היום יותר משאר ראשי המחלקות על העלאת האימג׳ של מחלקתו אומר: „אנחנו עושים מאמצים רבים לשם הבאת הנרשמים לרמה גבוהה יותר, להתאימם לדרישות האוניברסיטה. בעיקר נבצע זאת במסגרת קורס־קיץ של 6 שבועות, אשר בסופו מתקיימת בחינה המבוססת יותר על כשרון ויכולת ופחות על זכרון. וברור שאותו נרשם שלא הצליח בקורס, ודאי שאינו מתאים ללימודים במסגרת המחלקה.

יואל רפל

עליה וקוץ בה

— מאת צ׳ א׳ רוזן —

פעמיים הושבנו סטודנטים מ־חוץ לארץ ליד השולחן וביקשנו מהם: דברו. פעמיים הם דיברו, פעמיים אנחנו הקשבנו ורשמנו ופעמיים לא הדפסנו.

הדברים היו קיצוניים מדי: ה־משבחים שבחו ללא גבול והמקט־רגים קטרגו בלי מעצור. ואנחנו, המשכנו לחפש... לא את הטענות המקובלות שבהם, אנחנו מכירים כבר גם את הנקודות והפסיקים. לא את גינוני הביטוי החיצוניים, אלא את הלבטים; מה מתרחש אצל הסטודנט בן ה-18, בן ה-20 בבואו ללמוד בישראל.

שבוע הקליטה לא קידם אותנו, הוא רק החריף את הדרישה. עד שנזדמנתי מוצ״ש אחד לאוטובוס באר־שבע—תל־אביב דרך סעד. הדרך מסעד ועד לתל־אביב המציאה לי את מבוקשי. כך ב־אקראי, כלי כל תכנון, כלי טייפרקורדר וכלי פנקס ועפרון.

אזני נכנסה לשיחה שבין השניים. רק כאשר זו כבר היתה בעיצומה, כמו אורח בלתי קרוא, שומעת ולא נשמעת, קלטה את הדברים על הספסל האחורי...

בין אדם ומדינה

— „זה כל כך מקרי שההורים שלי הגרו לקנדה, שלך לארגנטינה ושל מישהו אחר לישראל. הנסיבות שלאחר המלחמה יצרו את הפזור הגדול הזה ברחבי ה־עולם. אילו היה נקלע אדם אחר ומציע כרטיס אחר היתה הדרך הנפתחת להם אחרת. אף אחד לא ברר באמצעים, רק לצאת״.

והיא: (בהגוי דרום אמריקני) „הורי רצו להגיע לישראל, אלא שמי שמסר להם את הכרטיסים עשה „מונקי ביזנס״ ורק במחצית הדרך נודע להם כי ה־שמים המתרחקים מקרבים אותם לחוף אמריקה הדרומית״.

„הקב״ה מזווג זיווגים גם בין אדם לארץ, בין אדם למדינה, וגם משום כך היחס הגאוותני של הישראלים, העל־יונות שלהם כשמדובר על עולים ועל סטודנטים עולים יוצרת מתיחות.

„את יודעת דבר מעניין, הורי אינם דתיים כלל, אבל אמי רצתה משום מה שאקבל חינוך דתי. מביה״ס היסודי הדתי הובילה הדרך לבני עקיבא. בבית היה הקו המוביל של החינוך שקבלתי, להיות איש „גדול״, איש מצליח ועשיר. שום חינוך ציוני. השאיפה להצליח ולהתעשר הוחדרה בי מגיל שנתיים. אבל אני הח־לטתי לבוא למרות ששרידי החינוך שקיבלתי טבועים בי גם כאן. החלק ה־מקורי שלי הוא שהעברתי את המקום הגיאוגרפי של השאיפה הזו״.

ואז היא: „כן, אבל הכוונה של הוריך היתה דווקא בארץ הולדתם, בקנדה. אני מתארת לעצמי שבשבילם עליה לארץ והצלחה, אינם עולים בקנה אחד. אבא שלי אמר לי תמיד, כאשר תגיעי לארץ כל הציונות תעלם. רק תכירי את ה־מציאות והחלומות יפרחו. אבל אני עניתי, שאני לא דורשת מהארץ כלום, שום דבר, אני מסתפקת בעצם הנוכחות כאן. מבחינה יהודית, מבחינה דתית, זהו המ־קום ודי לי והוא לא האמין לי, ועכשיו...״ נשים, זקנים וטף, כמו שאומרים, להת־

— „אני מאחל להורי שלווה ונחת. הם עברו כל כך הרבה מדורי סבל שמגיעה להם קצת מנוחה. בשבילם לבוא היום לישראל זה כמעט בלתי אפשרי. ההסתגלות למקום חדש, לאקלים אחר, לנוף אנושי וחברתי שונה וגישה אחרת לאנשים ולחיים ובכלל העקירה וההש־תלות אינן באות בחשבון. הארץ זקוקה לי, לבחור צעיר כמוני, אבל הם רק יכבידו כאן, בקטרוגם, בתביעותיהם, אינני מאיץ בהם לעלות אע״פ שהייתי רוצה בכל מאודי להיות עמם כאן, המרחק מן הבית שובר אותי לפעמים״.

פראזיטים

„אבל אתה יודע שבלעדיך אין להוריך מנוחה, חכי, חכי עוד קצת, אמר לי כשתכננתי את נסיעתי ואילו אני לא ויתרתי. ידעתי שכל אביזר חדש שרו־כשים בבית, בארגנטינה, מכשיר טלביזיה או כל מכשיר חשמלי אחר שנוסף הם מסמר נוסף הסוגר על החיים שם ומונע אח״כ את הנכונות הנפשית והאפשרות לעלות לישראל. משום כך, עמדתי על כך שאסע עכשיו״.

הוא מטורונטו, שנה שניה בישראל ותלמיד המחלקה לפסיכולוגיה. היא מ־ארגנטינה, שנה ראשונה בישראל, ה־לומדת באוניברסיטה פילוסופיה—יהדות.

שניהם נולדו שם, כל אחד בארצו שלו. שפת אמה ספרדית, שפת אמו אנגלית ועל הספסל האחורי הם מפטפטים ב־עברית עלגת. היא מפחדת לחזור ל־בקור לבית הוריה. „אינני רוצה לעמוד בנסיון. הם יפתו אותי להשאר, יעשו כל מאמץ כדי לשכנע אותי״. הוא אינו יכול להשלים עם האגרסיביות של הדבר. „יש לי מכיר, שנולד בקנדה אח״כ עלה ארצה, חזר לקנדה כשליח ולפני כש־בועיים פגשתי אותי בתור לאוטובוס, הוא נפנף לי לשלום בהתלהבות רבה וכשהגיע האוטובוס היפש אותי. בדרך דחק ודחף את כל העומדים בתור, כולל פרץ פנימה. ממש נדהמתי. אמרתי לו: שמואל, בק־נדה היית אחר, לא היית מעז ל־התנהג כך, ו־הוא: „אדוני, זו ישראל, שכח מ־קנדה״, סוף פסוק לה מפריע הפער התרבותי להתאקלם ולו קשי השפה.

— „אני אינני מביז היטב את הנלמד בכיתה, חדשיים ישבתי ושמעת צלילים. אינני יכול להשתתף בשעורים השתתפות אקטיבית, אינני יכול ללמוד את החומר מתוך מחשבה יוצרת. והקשיים הם דווקא בתקופה שאנו לומדים את היסודות וגם הסטודנטים שאין להם קשיי שפה מת־קשים בעכול החומר״.

שניהם היו רגילים לדפוסי חיים אחרים, לנוסח אחר של יחסים חברתיים, למנהגים אחרים.

„החינוך מטביע בך חותם אף שאינך מרגיש זאת. אני לא יכולה לדמיין לעצמי את אחותי עולה לישראל ומתרגלת לדחי־פות, לסרחון, לאדישות הזו לאי־אכפתיות.

— „הסטודנט הישראלי נוקשה. הוא בעל דעה קדומה כלפינו. כל אחד מאתנו הוא מי שברח מן הכושים או נמלט ממלחמת ויטנאם. כולנו עושים חיים על חשבון המדינה ותופשים את מקומו, כולנו פרזיטים ועוד יש לנו חוצפה להתלונן אי לבקר, כולנו בטלנים, מבזבזי זמן ו־אוכלים לחם חסד מן המסים שהוא משלם״.

סטודנטים מחו״ל עם הנגיד, מנהל האוניברסיטה ודיקן הסטודנטים

תהליך של עליה

„גם לי יש רושם שבעיני הישראלי אנחנו תמיד כפויי טובה. אנחנו תמיד לא בסדר. חובתנו לבא. חובתנו להיות כמוהו. חובתנו לשתוק, אסור לנו ח״ו להשמיע מלה בקרתית כלשהי. פשוט אסור. אנחנו לא נולדנו כאן. אנחנו לא סבלנו מה שהוא סבל. אנחנו, ובכלל בעצם רק בגללו, חיים בשקט ויש לנו זכות קיום. ולכן, עלינו לנהוג בו מידה של התבטלות עצמית ולשמור על רמת־גמוס שאין הוא נוהג לא רק כלפינו אלא גם כלפי חבריו״.

„לו אין שום לבטים. הוא נולד כאן, שום הכרעה לא נדרשה ממנו, באופן מקרי לגמרי הוא ראה לראשונה את

(המשך בעמוד 14)

(המשך מעמוד 5)

כדי שתוכל להתבצע עבודת צילום של מאמרים נלמדים בכמות מספקת. אם חשבו לפתור את הבעיה על־ידי מיקרו־פילמים — אין זה פתרון יעיל. סטודנט לא יכול לקרוא במשך מספר שעות ממיקרופילם, מה גם שישנם רק שני מכשירים בלבד המאפשרים הקרנת מיק־רופילם.

כמו כן, יש צורך בהקצאת חדרי־עיון מיוחדים לחוקרים ולתלמידי .M.A, וב־פיתוח הספריות הסימנריוניות, שלעי־תים נדמה כי הם בנים חורגים של הספריה.

לדברי סגן מנהל הספריה, מר מרקו־ביץ, ישנם כ־30.000 ספרים לא מקוטל־גים. הצעתו לרישום זמני של ספרים אלו, כדי להקל על המרצים והסטודנטים, לא נתקבלה.

צבי שטיין

עבודה

סטודנטים לספר

הגבול לא התרחק מירדנה, ואף לא התקרב אליה, בעקבות מלחמת ששת הימים. מבחינה גיאוגרפית וטופוגרפית לא השתנה דבר, אף על פי כן אין דומה ירדנה של היום לזו שלפני ה־מלחמה.

תלמידי ביה״ס לעבודה סוציאלית, אשר יצאו ל־4 ימי עבודה במושב לא הכירו את מצבו הטרום־מלחמתי, אך הם השו היטב את משמעותו של ספר. ארבעה ימים בהם מיצו את הכל; את העבודה את האוירה את ריח אבק השריפה ו־קולות הנפץ עם געיית פרות ורשרוש קמה.

„מענין״ אמר אחד הסטודנטים „דוקא המלחמה שבאה אל ירדנה החזירה את המושב לחיים. קודם היה מוזנח, נשכח מהמוסדות, וחצי מתושביו תכננו לעזבו. ואילו עתה הוא במרכז ההתענינות של הצבור, של המוסדות, ובתושביו קמה רוח חדשה״.

מי עזר למי? ארבעה ימים היו הסטו׳ ומוריהם בירדנה מן השעה הרא־שונה לבואם חולקו למשפחות המתיישב־בים ועמם חלקו את 96 שעות שהייתם במקום.

תלמידי שתי מחלקות אחרות יצאו ל־מושבי ספר אחרים. גם שם היתה ההרגשה ההדדית — יוצאת מן הכלל.

בספר: פסטורלה בין פגזים

על התרשמותו של פוצי, סטודנט שנה ב׳ בביה״ס לעבודה סוציאלית, ניתן לשפוט ממספר משפטים אותם נצטט: „מרגע בואנו כבר ישובים היינו כל אחד עם משפחתו, מאזינים לקוריותיה

עד ימים אלה — ימים של הפגזות ו־הטרדות, ימים שמרפים את כוח מחשבתם לתיכנון העתיד. הם חיים את ה־הווה, את היום, כי אין איש יודע את אשר יילד יום המחרת. ואתה יושב ומאזין, מתרשם מאמיתותם, מרצינם מהכח שמאפשר להם לראות שדותיהם עולים באש לאחר חודשי עמל, והם קמים ומתגברים וממשיכים לעבד...״

אחריהם יצא מחזור נוסף של כ־150 סטודנטים, ועד לסיום השנה מתוכנן מחזור נוסף. „אינני יודע מי עזר למי״ סיכם מישהו את ארבעת הימים — „אני כשלעצמי, ׳קיבלתי׳ המון״.

ציונים

שיטת ערעורים חדשה

שיטת הערעורים על ציוני הבחינות מונחת עתה על סדר יומה של ועדת הפנים בראשותו של יהודה עמית (שטיינהרץ).

בשנה ה־14 לקיומה של האוניברסיטה לא הוסדרה עדיין שיטה אחידה ויעילה. הנוהג הקיים מחייב את הסטודנט לגשת לבחינה במועד ב׳ ורק לאחריה יבדק

ערעורו. אין ספק כי זוהי שיטה אבסורדית הופכת את הערעור למיותר ואת כל השיטה למגוחכת.

המזכיר האקדמי תומך. הועלתה הצעה לשיטה אחידה אשר תקבע שעה בה ישב המרצה עם כל התלמידים המעונינים בשמיעת הסבר והחפצים לערער על ציונם. לפני כן יוכל כל סטודנט המעונין לקבל את מחברת הבחינה שלו והמרצה יעבור יחד עם התלמיד וינתח לו את סיבות כשלונו. לאחר שעה זו או לפניה לא יתקבלו כל ערעורים.

השיטה הנהוגה באוניברסיטה העברית בירושלים מפשטת את ההליכים, חוסכת זמן רב מן המרצים ומועדת־הסטטוס ע״י שהיא פוטרת אותם מדיון בכל בקשה בנפרד ומפגישה עם סטודנטים בודדים ויחד עם זאת, מאפשרת לכל סטודנט המעונין — לערער על ציונו ולברר את סיבת כשלונו.

המזכיר האקדמי, אשר שמע על ה־הצעה, הבטיח לתמוך בה כאשר תועלה ע״י נציגי הסטודנטים בועדת הסטטוס.

ספורט

קרית ספורט תובב״א

כדוגמת אוניברסיטאות בחו״ל ובארץ, עומדת האוניברסיטה לבנות „קרית־ספורט״. קריה זו תמוקם בשטח הריק שבין בניני המגורים של המרצים והכ־ביש לגבעת שמואל.

בתוכנית בניית איצטדיון אולימפי ל־כדורגל ומסביבו ששה מסלולי ריצה, הבנייה אולם־ספורט גדול עם אולמות קטנים לאתלטיקה קלה. כמו־כן יוקמו שני אולמות סגורים לכדורסל ושני אול־מות לכדור־עף עם 600 מקומות ישיבה לצופים. יוקמו ששה משטחים לטניס ובריכת־שחיה אולימפית. כל זה בטווח של חמש שנים.

שלב ראשון בתכנית זאת, יהיה הקמת מבנה על מכשירים, אולמות פינג־פונג ומגרשים לכדור־סל וכדור־עף. שלב זה יסתיים תוך שנה והצי ותחילת הבניה תתבצע עם סיום שנת־הלימודים הנוכ־חית.

אם עד עתה לא התעניינה האוניבר־סיטה בענף הספורט, הרי שהמפנה שחל בה, היה בעקבות תרומה של כ־60.000 ליש״ט שנתקבלה מנדבן רחב־לב למטרת הקמת „קרית־הספורט״. הוק־מה ועדת ספורט עליונה המורכבת משני מרצים, שני סטודנטים ושלושה מאנשי המנהלה. עד עתה עסקה הועדה בתכנ־יות להקמת הקריה, ובהתאחדות הסטו־דנטים אספו חומר על ארגון ספורט ונבחנו שיטות כיצד למשוך את הסטודנ־טים לפעילות ספורטיבית.

כגוף נפרד, אך הכפוף לאוניברסיטה, תפעל רשות הספורט במספר אפיקים. הבאת אנשים מקצועיים מבחוץ שיארגני את ענפי הספורט השונים, במטרה לה־פוך את הספורט לעממי ומאידך ליצור נבחרות טובות בכל הענפים שיוכלו להתמודד עם קבוצות סטודנטים ממכללות בארץ ובחו״ל.

חברי הנבחרות יזכו להטבות, אם זה על־ידי מתן סטיפנדיות ואפילו מתן נקודות־זכות לשחקני הנבחרת.

„צריך לתת את הדעת״ — אומר אברהם שטוב „שגוף ספורט כזה רק יוסיף לאוניברסיטה ויוסיף לאוירה ה־חברתית בה. חלוקת התפקידים תהיה בין שלטונות האוניברסיטה והתאחדות הסטו־דנטים. כשהראשונה מממנת, מסדרת ו־מפקחת, ואילו הארגון והטפול נתון בידי אגודת הסטודנטים״. בהצלחה!

צבי שטיין

תנופה חזקה ונסיעה לדרום אפריקה

ועדת הספורט של אגודת הסטודנטים קבלה תנופה חזקה עם כניסתו של מאיר יצחקי לתפקיד יו״ר הועדה לפני כחודש ימים. לראשונה בתולדות האוני־

(המשך בעמוד 12)

הדו״ח של הועדה המיוחדת אשר הוגש לרקטור ולועד המנהל, המתפרסם כאן, מלמד כי —

המזכירות האקדמית יוצאת לדרך

ממליצה על שינוי המערך ומעבר לשיטות עבודה יעילות יותר

חמישה הם הליקויים העיקריים שיש לשקוד על תיקונם במזכירות האקדמית:

א) אחורים ופגורים במתן שרותים (כגון: תשובות, החלטות, קביעת לוח זמנים, מסירת אשורים ותעודות וכו׳).

ב) הסדרים הנוגעים למערכת הבחי־נות (כגון: קביעת מועדי בחינות בזמ־נים מאוחרים מדי, קביעת מקום בחינות ברגע האחרון, פגור בשליחת המחברות למרצים בקבלת הציונים ובפרסומים, חו־סר מדריכים ומשגיחים מתאימים בשעת הבחינות וכו׳).

ג) תאום רב יותר עם יתר הגורמים באוניברסיטה (כגון: לשכת הרקטור, לש־כות הפקולטאות, הגזברות, הסתדרות ה־סטודנטים וכו׳).

ד) סדרי תקשורת יעילים יותר, כ־גון: במתן אינפורמציה ובפרסום ידיעות, בצורה, בזמן ובדרך הטובה, הברורה והמהירה ביותר.

ה) שפור רמת השרות האינדיבידו־אלי לסטודנטים.

פרוט זה מצוי בסיכומיה של הועדה לדיון בסקר על המזכירות האקדמית, אשר הוגש בימים אלה לועדת הכספים של הועד המנהל ולרקטור. הועדה — אשר קיימה 7 ישיבות שבמהלכן הופיעו נציגי כל הגופים המינהליים והאקדמיים באונ׳, מן הרקטור ועד לנציגי אגודת הסטודנטים — מונה ארבעה גורמים עי־קריים ללקויים שהוזכרו:

מעבר למיכון

1. בעיות כוח אדם, ז״א איוש חלק מהתפקידים המרכזיים והבינוניים באנשים שאינם בעלי הקואליפיקציות הדרושות.
2. חוסר הגדרה מספקת בסמכויות ו־מסירתן לדרגים המתאימים, לשם קבלת החלטות וביצוען במהירות.
3. קביעת נוהל אדמיניסטרטיבי שאינו מעודכן ומחייב וחוסר לוח זמנים שנתי קבוע מראש לפעולות המזכירות האק־דמית. הועדה מציינת אמנם כי לאחרונה נעשו שיפורים ניכרים, אך הם אינם מדביקים את קצב הגידול של האוניבר־סיטה והיקף הפעולות והדרישות הנובעות מכך כלפי המזכירות האקדמית.

בנקודה זו מטעימה הועדה כי היא מאמצת את המערך, אשר הוצע ע״י המכון לפריון העבודה והייצור וזאת בכפיפות להמלצות המוצעות על ידי הוועדה.

4. אין תכנון המבנה הפיסי של מש־רדי המזכירות מתאים לצרכים של מתן שירותים נאותים ויעילים לכל הפונים.

חלקו האחרון של הדו״ח כולל המלצות שהעיקריות שבהן, קבלת סגן למזכיר האקדמי לענינים אדמיניסטרטיביים, שי־לובן של מזכירויות המחלקות במערך המטלות של המזכירות האקדמית — כאשר הכפיפות האקדמית עליהן תהיה בידי דיקן הפקולטה ואילו הסמכות המינ־הלית תהיה בשתוף עם המזכירות הא־קדמית. יתר על כן, הועדה ממליצה לב־דוק את האפשרות של העברת מספר פונקציות, בהן רשום סטודנטים לקורסים, קבלת ציונים ופרסומם, למזכירויות הפ־קולטאות (בשתוף עם מזכירויות המחלקות) בנוסף לתפקידיהם כיום.

הועדה אמצה את הדו״ח ש ל המכון לפיריון העבודה והייצור באשר להע־ברת שיטת העבודה של המזכירות הא־קדמית לשיטת המיכון. החל משנת תשל״א תופעל המלצה זו הלכה למעשה.

נקודה נוספת: הועדה ממליצה לב־דוק מחדש, יחד עם ארכיטקטים, את מכלול בעיות המקום (כולל אולם מיוחד לקבלת קהל) של המזכירות האקדמית.

קצת תמוהה היא העובדה שבנין חדש, אשר הוצאות הקמתו הסתכמו במיליוני לירות ואשר תוכנן מלכתחילה לקלוט את משרדי המזכירות האקדמית, „הוכרז״ כבלתי כשר למלא את הפונקציות אשר למען נבנה. שוב יוצאו עשרות אלפי לירות לתקון משגים בשל חוסר תכנון מוקדם.

לא יהיו תזוזות

שלושת חברי הועדה, הה״כ מ׳ ח׳ שטרן, הד״ר מיכאל אלבק ומר ב׳ אונ־טרמן, מחייבים את בצוע ההמלצות ות־חילת הנהגת הנוהל המתוקן לא יאוחר מאשר בעוד כחודש ימים. דהיינו: ב־1.7.69 ועד תאריך זה צריכות כל פונ־קציות המזכירות האקדמית לעדכן את עצמן ואת נוהליהם.

במיוחד מדגישה הועדה שתכנית ה־פעולות והארגון וסדרי העבודה החדשים צריכים להבטיח רמת שירות יעילה, א־דיבה ומהירה לכל הפונים אליה.

המזכיר האקדמי מר פומרנץ, אמר לנו כי הוא מרוצה מן הדו״ח. בכך, לדעתו, הוכרו חלק ניכר מטענותיו בדבר חוסר כשירותו של המבנה למלא אחר הדרישות ובדבר האמצעים המינימליים של כוח אדם המצוי ברשותו. לא הוסדרה עדיין בעיית קידומם של עובדים בכירים בדר־גות המתאימות, סיבה המונעת מאנשים מתאימים להציג מועמדותם לתפקידים כלשהם.

יחד עם זאת מדגיש מר פומרנץ, כי לא יהיו פיטורים בקרב העובדים וכי יתכנו רק מספר תזוזות של אנשים שמחמת החוסר הניכר של כוח אדם מלאו תפקידים שלמעשה אינם מתאימים למלאם.

מאידך, מעתה ישתנה המערך ותשתנה השיטה.

לדעתו של המזכיר האקדמי, תרם הסקר של המכון והדו״ח שבא בעקבותיו תרו־מה ניכרת לקידומה של המזכירות הא־קדמית והסטודנטים מקוים כי הפרשה הארוכה והלא נעימה של כל מה שהיה קשור עד כה במזכירות האקדמית תס־תיים בכי טוב.

ההעתקה בבחינות

חטא דתי מוסרי, או ספורט חברתי

ההעתקה בבחינות היא עבירה שאדם דש בעקביו. היא הפכה לשעשוע חברתי מקובל למן התלמיד בכתה א' ועד לבוגר האונ', האם זוהי בעיה של חנוך לקוי או של תפישה מוטעית?

— מאת **א. חנה** —

לפני זמן קצר היה תלוי על לוח המודעות הכללי שבאוניברסיטה תדפים מתוך כתב-העת „שמעתין" וזו לשונו (בדילוגים):

„— — — אנו רגילים להתייחס להעתקות בשעורי בית ובבחינות כהפרת משמעת וכסטיות מתקנות שכל תלמיד, מן הסתם, מתחייב לשמור עליהן. אבל ברור לכל אחד שאין צורך להרעיש עולמות על תלמיד שנתפס ברמאות בשעורי בית ובבחינה, שהחזיק ספר פתוח מתחת לשולחן והעתיק ממנו, או שהעתיק מחברו בעת הבחינה...

שמעתי שיש בתי ספר תמהוניים מועטים ומורים תמהוניים המדמים משום מה שיש לחנך תלמידים לראות ברמאויות תמימות אלו „עביחה", כמו באכילת טרפה, במעילה בדבר שקר, בניבול פה וקללות. האמנם? או שמא הם הצודקים?..."

(הרב שלמה מן ההר)

דברים אלו שנאמרו כלפי תלמידי בית הספר, ניתן למעשה, גם להפנותם כלפי סטודנטים באוניברסיטה. קשה לגלות הבדל מהותי ביחס להעתקות בין תלמידי תיכון לבין סטודנטים. המעבר למוסד הגבוה אינו מעלה ואינו מוריד ביחס להעתקה, יתכן רק כי עם הנסיון המצטבר משתכללות יותר השיטות.

נתקלנו אמנם בסטודנטים מועטים שטענו כי עתה הם מעתיקים פחות מאשר בימי בית הספר.

— „בכיתת מבחן באוניברסיטה יש משגיחות רבות, בעוד שבתיכון היה המורה בודד וחסר-ישע לעתים".

— „באוניברסיטה אני לומד ביתר רצינות ויודע יותר בבחינה, לכן אני מעתיק פחות".

— „עכשיו אני חושש יותר מאימת התפסות בהעתקה; העונשים חמורים יותר".

עבירות שאדם דש בעקביו

האם ניתן לכלול את העתקה במסגרת העוונות שהאדם דש בעקביו: „התפלחות" ללא כרטיס, „סחיבה" קלה, „שקרים לבנים" וכדומה? — נראה כי בעבירות אלו אבד בראשית הדרך הממד הדתי, ובאמצעיתה — המוסרי. דהיינו: העובר עבירות אלו אינו חש תמיד כי פגע במוסר, אולם רק לעתים נדירות הוא מתייחס לאספקט הדתי שבענין. אך בכך מסתיים המכנה המשותף לעבירות שמנינו. קשה למצוא סיבה כוללת שתתרץ את עשייתן למרות שבריר-ההכרה כי יש בכך משום חטא.

גורמי ה„התפלחות" ללא כרטיס וה„סחיבה" מרכוש ציבורי מנומקים ע"י הדסה שמואלי (שנה ג'):

„במקרים אלו פיעל הרצון לעשות רושם על החברה ולהראות כחברמן. נקודת המוצא היא, שהזלזול באיסורים אלו עומד ביחס ישר לעליית קרנו של הצעיר בעיני חבריו. הכינוי „סבון" המוצמד למתייחסים ברצינות וביושר לקטגות מסוג זה איננו מן המכובדים בחברה.

לעומת זאת, בהעתקות ובתרוצי-שקרים גורם זה כמעט שאינו קובע. כאן, העבירה הקטנה מהווה מכשול גוח לדילוג בדרך להשגת המטרה הדרושה".

לכלל נסיון

ויעקב ב. (פסיכולוגיה, שנה א') מוסיף: „הדגשת הצורך בהשגת ציונים גבוהים ולא על הלימוד לשמו, היא הסיבה הממשית להעתקה. כך נראים פני הדברים בתיכון, ובמידה לא מעטה גם באוניברסיטה.

אני, אישית, לא נהגתי להעתיק במבחניהם של מורים שהוכיחו כי הם מעוניינים בכנות כי אדע את חומר הלימודים. מורים אחרים אשר זלזלו בתפקידם — לא חשתי כל אשמה בשעת העתקה במבחניהם".

יש המציעים כפתרון לנגע ההעתקות את שיטת „מבחני הכבוד": לבטל את ההשגחה בשעת כתיבת המבחן, ולסמוך על יושרו של התלמיד. אך גם על שיטה זו שמענו עוררים:

— „מוטב שלא ינהיגו את זה כאן, ובכך לא נבוא לכלל נסיון ולכלל בזיון".

— „אחד המרצים נהג כך בבחינה פנימית. הוא הודיע כי ההעתקות אינן מעניינו והתכסה בעיתון. קשה לומר שלא היו העתקות".

— „נדמה לי כי ההצלחה היחסית של „מבחני הכבוד" היא רק בזכות החידוש שבהם. אם יכנסו אלה לשגרה — שוב יעתיקו כרגיל".

האספקט הדתי, כאמור, איננו משאיר יתר על המידה את רשומו. קשה להניח כי הסטודנטים ב„בר אילן" מעתיקים פחות מחבריהם בתל-אביב ובירושלים. יתכן כי אדם הנמצא ברמה דתית גבוהה מן המצוי ימנע מהעתקות. אך, למעשה, ראינו גם מקפידי קלה כחמורה שנעזרו יפה יפה בשכניהם בשעת מבחן. ההעתקה מצויה, אפוא, בתחום העבירות המוסריות אשר התיחסות מסויימת של אנשים שומרי מצוות איננה מגלה בהן חטאים דתיים.

פרופ' וולר

מורים מעתיקים

לצערנו, התבדתה גם ההנחה לפיה סטודנטים שהם מורים במקצועם אינם מעתיקים. חלקם, מגחכים על ההצהרות שהם משמיעים בשעור בנוסח: „עדיף תלמיד ישר שאינו במבחן, מאשר זה המנסה לרמותני". אחרים אינם מיחסים להעתקות חשיבות מרובה, ורואים בהן חלק מן המאבק התמידי הקיים בין מורים חובשים את ספסלי האוניברסיטה, הרי תפקידם משתנה ושוב הם תלמידים לכל דבר.

פנינו לפרופ' וולר, פסיכולוג חברתי, וביקשנו לעמוד על מניעי ההעתקה.

„המעתיק הוא, בפשטות, מי שאינו יודע את התשובה הנכונה. קיים רצף של אי-ידיעה: יש היודע ובטוח בידיעתו, יש שאיננו משוכנע כי תשובתו היא הנכונה, ויש שאיננו יודע לענות כלל.

הסטודנט שאינו בטוח בתשובתו מציץ למחברת שכנו ומעתיק".

שאלה: „וכיצד אתה מתייחס להעתקות כמרצה?"

תשובה: „אני מבחין בין שני סוגי העתקות: הסוג הראשון — המעתיקים בכוונה תחילה ובאים למבחן עם פתקים נסתרים, והשני — המציצים, בדיעבד, למחברת של השכן.

להעתקה מן הסוג הראשון עלינו להתייחס בחומרה, ויש לבדוק אם אין צורך בהענשה מרחיקת לכת עד כדי „זריקה" מן האוניברסיטה. גם את המעתיק מן הסוג השני יש להעניש, אך לא באופן רציני כל כך.

לדעתי, יש פגם מוסרי חמור יותר בהעתקה מאשר בשאר העוונות שאדם גורם רעה לחברו שלמד. מצויים מרצים שמערכת הציונים שלהם היא יחסית. וכל ציון גבוה הניתן בזכות העתקה מפחית את ציוניהם של אלה שטרחו בערב המבחן.

אין תחושת אשמה

גם כאשר הציונים הניתנים הם מוחלטים, הרי יש בכך עוול שסטודנט ישיג בדרך קלה ובלתי ישירה ציון זהה לזה של חברו ששקד על תלמודו. ידוע גם כי עובדה זו חורה היטב, ובצדק, לסטודנט השקדן".

אנחנו: „מהו היחס בהעתקות בין סטודנט בישראל ובין האמריקאי?"

הפרופ': „נדמה לי כי ההבדל הוא בכך שסטודנט אמריקאי המעתיק יודע כי אינו נוהג כשורה. כאן, נדמה לי שאין העתקה גורמת לתחושת אשמה. באוניברסיטה בישראל גם לא נקבע עוגש אחיד ומרתיע כלפי המעתיקים".

שאלה: „האם סטודנטים בעלי סטטוס מסויים (מבוגרים, מורים) מעתיקים פחות?"

הפרופ': „קשה לי לקבוע, משום שאין לי עדיין נסיון בכך.

ידוע לי רק מקרה אחד, פרטי למדי. אשתי למדה באוניברסיטה בהיותה מבוגרת יחסית, והיא נבחנה עם סטודנטים שהעתיקו. עקב מעמדה כאשה מבוגרת וכאם לא יכלה לנהוג כאחרים — ובאמת, הדבר השפיע לרעה על ציוניה..."

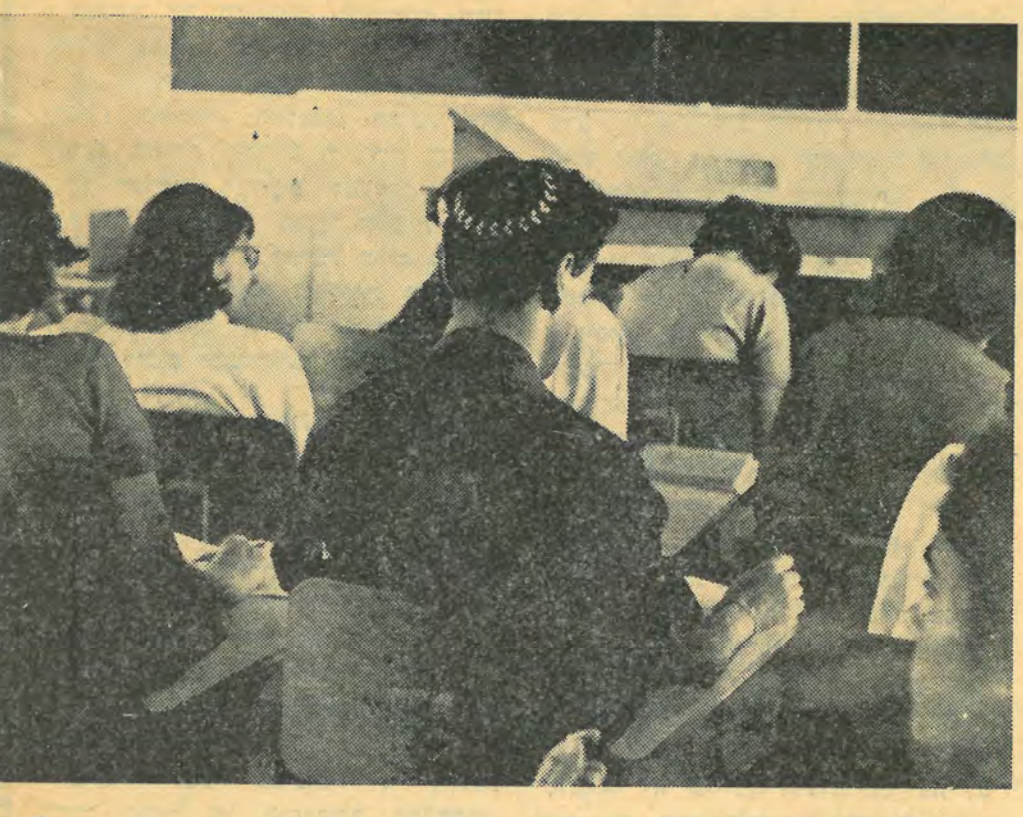

המעתיק הוא, בפשטות, מי שאינו יודע את התשובה הנכונה.

האם אפשרית היא השיבה לדת?

אני מאמין שתתכן שיבה המונית לדת

מיכאל רוזנהק

אנו קוראים על „התעוררות דתית" ו„שיבה לדת". האם מאחורי מליצות אלה מסתתרת איזו אמת הנושאת עמה מטען סגולי דתי כלשהו?

כל זמן שאין „שיבה לדת" כרוכה בשמירת מצוות מעשיות, „ההתעוררות" הינה בלי ספק מליצית. אך, לדעתי, יש להבחין בין המליצה המשמשת כפורקן רומנטי והמעמידה את עצמה כביטוי מככיק של יהדות מודרנית, לבין אותן המליצות המראות על רצונם של יהודים שהיו רחוקים מאד מכל אוריאנטציה יהודית במשך שנים רבות לחזור למטבע הלשוני היהודי — כצעד רציני וכן לקראת אותה יהדות לה התנכרו. במקרה השני יש עמידה של חיפוש מבורך; במקרה הראשון, יש התחמקות מעימות של ממש.

דומני, שאלו הרואים במליצות תחליף ליהדות ההיסטורית, נוטים לטשטש את ההבדל בין תורה לבין משיחיות. ולכן, תורתם הינה „ספרות" ומשיחותם — משיחיות שקר. בעיני, כל הדיבורים הנהוגים אצלנו כיום על „היעוד ההיסטורי" ו„הציווים ההיסטוריים" של עם ישראל, בפי אנשים שאינם מהססים לחלל שבת ולאכול טרפות ונבילות (אך מתלהבים מ„הבטחות התנ"ך") הם מליציים במובן הגרוע ביותר. הסכנה לגבי אותם בעלי מליצות — שהמליצה תצא מגדר המליצה ותעשה מצע לפרוגמה לאומנית־טוטליטרית. לגבי הקבוצה השניה, הסכנה היא הפוכה, דהיינו, כשהיא תשאר מליצה ועטיפה לשונית־יהודית גרידא לאומניזם כללי.

כיצד היית מכנה את המבוכה הניכרת ביחסם של חוגים חילוניים לערכי הדת?

את המבוכה בקרב חוגים מסויימים בצבור החילוני משקפת, בין היתר: —

1. ההכרה ההולכת וגדלה שאין אידיאולוגיה תחליף לדת ושאין מדינה, ואפילו הטובה ביותר, תחליף לאורח חיים בעל שורשים טרנסנדנטיים.

2. כשם שאין משמעות מספקת בעצם קיום מדינה „נורמלית" (שאינה לאמיתו של דבר, נורמלית כלל וכלל) כך אין „חיים בריאים" מהווים תכלית לאדם או לחברה. האדם שואף לבריאות כדי שיוכל להגשים את יעודו; בריאות כלשעצמה אינה יעוד. רק אדם חולה מתאר לעצמו שבריאות בלבד מהווה שלימות. הציונות והמדינה שיחררו את היהודי הישראלי מהחולי. כעת, כאדם בריא, הוא פנוי לתפקיד האנושי הנצחי — להיות אדם. והוא מתחיל להרהר בשאלה היהודית הקלסית: האם יצורים, בלי א־להים ובלי תורה, קרויים אדם?

3. האטום פוצץ, הקוסמוס מתרחב, הנפש עוברת ניתוחים פרוידיניים, ה' מסתיר את פניו מזהודו ועד הרלם — מי לא יבהל? הבהלה, בזמנינו, טבעית אצל כל אדם רגיש. לעתים די קרובות אנחנו, היהודים הדתיים, סבורים שאמונתנו משחררת אותנו מהמשברים הפוקדים את תקופתנו, אך לאמיתו של הדבר, היא רק מלמדת אותנו איך להתמודד איתם. חבל על אי־הבנתנו!

האם בנתוני זמננו ובמקומנו תתכן שיבה המונית אל הדת, ואם כן, איזה אופי עשויה שיבה כזו לשאת?

היות וה' עדיין מקימו של העולם ועם ישראל עדיין קיים בעולמו, אני מאמין שתתכן שיבה המונית לדת. סוף סוף, אין קיום לעם ישראל ללא אמונה — והדברים מתחילים להיות מובנים לחוגים שונים. אך ספק אם שיבה כזאת תספק את המנהיגות הדתית שלנו, הבוחנת דתיות (ונותנת לה ציונים) לפי מספר סימני הכר (רובם חיצוניים) שהם מוסכמות של האורתודוקסיה. רצוני לאמר שתתכן שיבה של רבים לאמונה בה', לאמונה ביחוד של עם ישראל — ושל הכרה בחובתו של היהודי לשמור מצוות כל אחד לפי יכולתו, לקיימן תוך ניסיון רציני להיות חיים קדושים. אינני יודע

אילו מצוות, במקרה של שיבה כזאת, תחשבנה ל„כלל גדול בתורה" ואני מסופק שהשולחן ערוך במלואו יזוהה עם תורה על ידי השבים. שיבה כזאת לא תביא אותנו למונוליטיות דתית, לפי דעתי, אך תחזיר אותנו למידה מסויימת של אחדות דתית אם כפי שאני מקוה, תהיינה בה שלוש הנחות יסוד: א. האמונה באופי הדתי של עם ישראל והכרת המשמעות הדתית של קיומו; ב. האמונה כי יש להיסטוריה היהודית רציפות הנקנית על ידי נורמות התנהגותיות, המאושרות על ידי ה'; ג. האמונה שמצוות מגשרות לא רק בין היהודי לבין עמו אלא גם בין היהודי ועמו לבין א־להיו — ושיש לחיות חיים הספוגים במצוות והשותפים לקדושה אישית וקבוצתית.

מהי חובתנו, כיהודים דתיים, לעשות אל מול הגילויים. האם עלינו לעמוד מן הצד או שמא נוכל לתרום משהו להבהרת הסיטואציה או בדרך אחרת כלשהי?

חובתנו כיהודים דתיים — להיות דתיים, דהיינו, לנסות לחיות כדוגמא אך לא כדי להיות דוגמא (ז. א., לחיות כפי שהיינו רוצים וכפי שאנו מצווים אפילו אם לא היינו צריכים לשמש דוגמא).

(המשך בעמוד 14)

החלוקה לשני מחנות - העכוב הגדול ביותר לתשובה

פרופ' ש. ה. ברגמן

אעפ"י שאינני חסיד של השיטה החדשה, שהתחילה רווחת בעיתונותנו, שהמחבר, במקום להעמיק ולכתוב מאמר בעצמו, עונה על שאלות המוכנות לפניו על ידי מערכת העיתון, רוצה אני הפעם לעשות יוצא מן הכלל כיוון שאתם מסתמכים על הבטחה, שקבלתם ממני.

והנה תשובותי:

א. מה גרם, כך אתם שואלים, לשינוי ביחסם של חוגים חילוניים למסורת היהודית?

תשובתי: ההעמקה של התודעה הלאומית־דתית, שעליה אתם מדברים, שורשה בחווית המלחמה והזמן של חצי־מלחמה שעבר מאז. נוער הנקרא להיות מוכן להקריב את חייו והרואה יום יום בעיתון את התמונות של חבריו שנפלו והשומע יום יום על קורבנות שנפלו מצד הערבים, מן ההכרח שישאל את עצמו. מהו המובן, מהי המשמעות של קורבנות אלו, שהבאנו, אנחנו והערבים, ושאנו נקראים להביא בעתיד? מהו המובן המיטאפיסי של הסבל הזה אשר בא על תושבי הארץ הזאת.

עם צעיר, שנכנס רק אתמול אל ההסטוריה, יסתפק בתשובה לאומנית. אך אנחנו עם־עולם וממילא אנו מחפשים את התשובה לשאלות אלה במורשת ההסטורית שלנו, ואנחנו שואלים את עצמנו: האם ובאיזו משמעות, אנו ממשיכים את ההסטוריה שלנו?

ב.-ג. אתם שואלים, אם נכון הוא לדבר בקשר עם זה על התעוררות דתית? האם בכלל, כך אתם שואלים, תתכן כיום שיבה המונית אל הדת?

קשה לי לענות על השאלה הזאת. כי המונח „התעוררות דתית" הוא אצלנו משובש ובלתי ברור. רוב הציבור מבין את המונח הזה כשיבה אל עשיית המצוות המעשיות, ובמובן זה לא הייתי עונה הן על שאלתכם. הדרך מן ההעמקה במסורת היהודית, שעליה דיברתי לעיל, אל המצוות המעשיות היא רחוקה מאד, אך האפשרות של שיבה המונית אל הדת, כשמבינים את השיבה הזאת כמהפכה רוחנית שתחול בעם לרגלי חוויות הסטוריות גדולות ומכאיבות, תתכן כיום, כמו שהיא תתכן בכל זמן ובכל מקום. ובעצם הרי הפיכה ומהפכה כזאת אצלנו ובאנושות כולה נראית בעיני כמוצא יחידי מן המצוקה בה נמצא היום האדם.

ד. שאלתכם: האם יש בידי הציבור המכונה „דתי" או בידי חלק ממנו כדי לתרום משהו להבהרת הסיטואציה בה נתון הציבור המכונה „חילוני"?

תשובתי: עצם השימוש במונח „ציבור דתי" ו„ציבור חילוני" הוא אחד האסונות הגדולים שבאו עלינו. והשימוש הזה הוא חדש. כשבאתי בשנת תר"ף לארץ לא היתה חלוקה זו ידועה. כולנו היינו יהודים, היו בינינו „אדוקים" היו „פושעי ישראל", אך החלוקה החדשה לשני מחנות, שני צבורים היא, כביכול, הישג „שהושג" בזמן קיום המדינה. והוא אחד העכובים הגדולים, אולי העיכוב הגדול ביותר, לתשובה אמיתית. העובדה שחברי הציבור הדתי מפגינים בכיפורתיהם את השתיכותם לציבור יראי השם, משמשת הרתעה לאלה שהיו אולי חפצים לשוב אל המסורת. אתם שואלים: האם יש בידי המוסדות הדתיים כדי לעכב את השיבה? הנני עונה: הן, הן, הן! בתקופתנו הגיע האדם לדרגת אינדיבידואליות כזאת, שכל ההכרעות הרוחניות הן בשבילו הכרעות אישיות. וכל מיסוד של ענינים דתיים יכול רק להזיק.

אמנם האדם היחיד יכול לעזור לחברו בדרך השיבה (בחוברת „שמים וארץ" שלי שהוצאה לפני חודשים מעטים על ידי „שדמות" ניסיתי להצביע על דרכי העזרה הזאת). ונדמה לי, שאחד האמצעים הפעילים ביותר כדי לקרב את השיבה, שעליה אתם מדברים בסוף שאלונכם, הוא הלימוד.

מחוץ לשעות הקבלה עם פרופ׳ סלומון פול

הבעיה ההתיית בישראל

מדינה חילונית על בסיס דתי

— מאת י״ב סיון —

כשבאנו אל ביתו של פרופ׳ ס־לומון פול ברח׳ המעלות ברמת־גן חששנו קצת מן האנגלית. כשישב־נו עמו כעבור שעה לא היתה כלל שפה לחצוץ. השיחה העמידה את המלים.

האנגלית בעלת הגוי זר המתו־בלת מלה פה מלה שם באידיש בעלת טעם עמוק והטפטוף של עברית שהכנסנו אנחנו לשיחה יצ־רו גם אוירה נוחה וגם איזה בסיס רחב של שייכות, משהו שקשה ל־הסביר, אך קל להבין.

פרופ׳ פול, פרופ׳ לסוציולוגיה, עומד לעזוב בקרוב את הארץ, „משפחתי לא הצליחה להשתלב כאן״ (ראה מאמר ראשי), אנו רצינו להספיק ולשוחח עמו עוד טרם יחזור לאוניברסיטת ניו המפשייר ב־ארה״ב.

„בידיעות לסטודנטים״ מופיע שמו ב־צמוד לסמינריון על בעיות נבחרות ב־סוציולגיה של הדת.

עקרון ללא תחליף

„להסביר זאת אני זקוק לשנה שלמה״, עונה פרופ׳ פול על ההגדרה שאנו מבק־שים. בכל זאת, קצת מן התורה על רגל אחת. „לכל קבוצה של אנשים קיימת שיטה דתית. הדת חיונית היא לצורך

„במחנה הדתי יש בעלי קו נוקשה״

קיומה של החברה. הנסיון מצביע על כי רק חברות שהיתה להן דת המשיכו להתקיים. מהי משמעותה של דת כזו?

נתאר זאת בצורה ציורית. קבוצה של 10 אנשים החפצה להתקיים מה עליה לעשות? קודם כל לאכול. לשם כך עליה לחלק את המזון בין חבריה ונש־אלת השאלה כיצד היא תעשה זאת. אפשרות אחת היא באופן שווה, אפשרות אחרת כל אחד לפי צרכיו. ברגע ש־חברה אמצה לעצמה עקרון חלוקה מסוים יהיה זה מקודש. דהיינו, עקרון השויון או עקרון היחסיות יתקדש ויהפך לערך דתי. במובן זה הדת מסייעת לקיומו של האדם והיא התנהגות חיונית לחברה ה־אנושית. במשך הזמן מתפתחים מוסדות, שכן יש צורך בהסדרת מערכת הזיקות והיחסים ההדדיים וכן שיטתיות מסוימת.

ישנם מספר עקרונות מרכזיים המעמי־דים את החברה על העקרונות המקודשים ביותר הם אלה שלהם אין תחליף ושב־עבורם מוכנים אף חבריה להקריב את חייהם. זהו העקרון החיוני לכל חברה. בישראל, למשל, עצם קיומה של המדינה הוא העקרון הזה. כל אינטש מן היחסים החברתיים רווי התיחסות לעקרון זה. זהו ערך מקודש אשר מעטרים סביבותיו בציטטים מהתנ״ך וממקורות אחרים. הכל סובב סביב זה.

הפרינציפ המרכזי שאין לו תחליף מוגן עד כדי שהוא מקבל אספקט דתי, זהו ערך עליון.

אתם שואלים האם בהגדרה זו אין אני לוקח בחשבון כוחות על־טבעיים. בהחלט כן, שכן השלב הבא הוא השאלה מדוע עקרון מסוים חשוב יותר. כיצד מגיעים למסקנה שקיום המדינה הוא ערך עליון. כאן ניתן להשתית את זה על כך שזהו רצונו של האל. השאלה היא עד היכן אתה מוכן להרחיק לכת כדי להביא סיוע לעמדתך. וכאשר התיאולוגיה מבוססת אין כל קושי להשתית את הנמוק על כוח עליון. אנו מביאים זאת לדרגה כזו שאף אם אינך רוצה אתה מביא זאת.

תוך נתוח המבנה של ההרצאה עולות הבעיות.

„מן הדת המודרנית נשארה בדרך כלל רק טכסיות. מעבר לזה איננו יודעים מהי דת. בחברה המודרנית נטל המנגנון החברתי את הסדרת התחום האתי הרחב ואין זה בתחום שליטתה היחידי של הדת. והשאלה היא מה מערכת היחסים שבין ריטואליות לאחיקה. הבעיה וה־פרובלמטיקה היא מהו הקשר של מי שאינו מקיים את הטכסים, לדת. האם הוא „דתי״. ומאידך גיסא האם גנב המקיים מצוות יחשב כדתי. האם ישנם גנבים דתיים וגנבים חילוניים. זוהי פרובלמטיקה מודרנית ותמיד תלוי מאיזו נקודת מבט אנו „מסתכלים״.

חברה חילונית, בסיס דתי

אחד מנושאי ההרצאה הוא ההתפתחות של מגהיגות דתית והדבר מחזיר אותנו אל האקטואליה. האם קיומה של מפלגה דתית מאפיין דוקא את מערכת היחסים היהודית הישראלית או שמא הוא משקף תהליך אוניברסלי?

„אין ספק, שבישראל יש לכך גוון מיוחד שהוא תולדה של קונפליקט המונח בעצם קיומה של המדינה. ישראל היא חברה חילונית העומדת על בסיס דתי. בסיס התביעה העיקרית היחידה של העם למקום הגיאוגרפי הזה היא ההבטחה ה־אלהית לאברהם, לא הבסיס הכמותי ולא הרציפות ההתישבותית הם המכריעים, וא־נו מבססים זאת על אלפי שנות אמונה, דהיינו: תביעה דתית. אחרי הכל בניו־יורק בלבד יושבים יותר יהודים מאשר בכל ארץ ישראל, האם יעלה על הדעת שהיהודים יתבעו את ניו־יורק?!

ובכן, נוצרה כאן מערכת יחסים אמביו־לנטית ומאוד מסובכת. חברה חילונית העומדת על בסיס דתי, אך המסרבת לקיים את התביעות הדתיות הכרוכות ביסוד טעוניה. ואז נוצר יחס סנטימנטלי לדת מעולם לא היה נסיון של פלג ישראלי רציני כלשהו להכחיש את הב־סיס הדתי של ישראל. זוהי המסגרת של החברה. זה נותן מקום למחנות קיצוניים משני הצדדים.

במחנה הדתי יש בעלי קו נוקשה ויציב יותר, אך פחות ריאלי ולהיפך, והשאלה היא מה עדיף. במחנה החילוני יש התוב־עים חברה חילונית מושלמת המנתקת כל מגע עם הדת ויש המבכרים חברה חילו־נית עם סנטימנטליות דתית״.

וכאן אתנחתא של רגע; אתנחתא אך לענין: „שאלתי פעם את נטורי קרתא הקיצוניים, אתם הרי סבורים שאין כל מכנה משותף עם החילוניים, שאין אפ־שרות לדו־קיום, אתם מסתגרים, לשם מה א״כ אתם עושים כ״כ הרבה רעש. לשם מה אתם זועקים חמס. והם ענו לי תשובה מאד מאלפת: אנחנו חייבים לז־עוק החוצה כדי שילדינו בפנים ישמעו וידעו שהעולם אינו הפקר. דהיינו: הזעקה החיצונית היא אלמנט של חינוך פנימי.

ושוב לנושא: „הסכנה של אלה ה־דוגלים בשחרור החברה הישראלית מכל מגע עם הדת היא שהסנטימנטליות ה־דתית היתה גורם מלכד בכל הדורות והיא היתה „המובילה״ של השאיפה לבנות את המדינה ועם שחרור כזה אין כל בטחון שנרצה בצורה זו של ישראל.

שני הזרמים חיוניים

ושני הזרמים: הדתי והחילוני הם המס־גרת של החברה וכל אחד מהם חיוני לקיומה של החברה והמדינה. העולם ה־חילוני מחדיר את הריאליות, את היחסים הבינ״ל, את האופק המדיני הכללי ואילו העולם הדתי מספק את היהודיות שבמדינה הזאת, את היחוד שבה, את הבטחון של ההמשכיות, של המסגרת המיוחדת שלנו״.

כיוון שרמזנו על המתיחות בין שני הזרמים עשיתי כאן קפיצה מכוונת ל־נושא בוער: הפעלת הטלביזיה בשבת. האם המתיחות נושאת אופי מפרה ובריא, האם העובדה שההתנגשות במישור ה־פוליטי אינה יוצרת מתחים מלאכותיים מצד אחר ומניחה שטח פרוץ, שטח הפקר, דוקא.

„נכון, העמדת את הטלביזיה בתוך מס־גרת של המתיחות הכללית. הטלביזיה לכ־שעצמה אינה חשובה, אלא מה שהיא מייצגת. כולם מכירים בכך שיש צורך באיזו דרך של שמירת שבת, השאלה היא איזו דרך והשאלה היא כיצד מגיעים אליה. מה שחרה לדתיים היתה הדרך שבה נקטו״.

אתה מתכוון לומר שההליכים באמצעותם נתקבלה ההחלטה והגישה שננקטה ע״י הרוב מצביעה על איזו הדרדרות במסכת היחסים הפנימית שבין שני העולמות, מעין הפרת איזון, הגם שהדבר נראה רק על פני השטח.

„תראה, מה שכאב לצבור הדתי היה הדרך שבה נתקבלה ההחלטה. בלי הי־סוסים, בלי התלבטויות. כאילו זה שום דבר, כאילו זה הפקר. לגבי הרדיו היה איזה תרוץ, היה נסיון לתת איזשהו תרוץ, להסביר, כאילו להצטדק. אבל לגבי

פרופ׳ ס׳ פול: סוציולוגיה של הדת

הטלביזיה לא ניסו אפילו לתת תרוצים. שום דבר. עשו את זה כאילו זה מובן מאליו״. והמובן מאליו הזה הוא הטומן איזושהי הרגשה רעה של תמורה לא־חיובית. המשכנו אנחנו את המשפט. ו־הפרופ׳ פול השלים אותו „הטלביזיה היתה רפלקס שפקח עינים כמי שאומרים: לא ידענו אף פעם איזה שקץ אתה״.

אוריניטציה פוליטית

„שאלתך עוררה את בעית קיומה של מפלגה דתית. עלינו לשאול את עצמנו מהן האפשרויות לפעולה של דתיים, לפעולה דתית בתוך המדינה. והאפשרויות הן מוגבלות. נכון שדת אינה בהכרח השקפה פליטית, אבל ישראל היא חברה סוציאליסטית והחברה מחולקת בדרך מסו־ימת. ישנו מבנה חברתי שאי אפשר

(המשך בע׳ 14)

מחקר סוציולוגי המתפרסם כאן לראשונה: „אנחנו יצרנו דמות חדשה של יהודי" סבור הישראלי. נטיה להתעלם מחדירת ה„מיליטריזם" בהתנהגותנו

— מאת א. ש. יששכר —

דמות הישראלי בעיני עצמו

מי דמותו של אדם? להלכה, שלש פנים לה לשאלה זו האחד — מה חושב האדם על עצמו. השני — מה חושבים עליו האחרים. השלישי — מה הוא באמת. למעשה שלושת הפנים דמות אחת להם, שכן האדם הוא באמת קרוב למה שהוא חושב את עצמו, שכן בדרך זו הוא יתנהג בפועל ואם תנהג כך, ממילא זה גם מה שהאחרים יחשבו עליו. השאלה המרכזית חוזרת, איפוא, לדמותו של האדם בעיני עצמו.

הפרופ׳ סלומון פול מרצה אורח במחלקה לסוציולוגיה, ערך מחקר ב„דמותו של הישראלי בעיני עצמו". ובמחקר זה התענין בשני סוגי שאלות: מה חושב הישראלי על דמותו ומה הוא חושב על עצמו. אלו אינן תוצאות סטטיסטיות. אל ראשי פרקים.

המחקר הסתיים רק בימים אלה ואנו מציגים אותו לראשונה לפני הציבור. אין זו כתיבה מדעית של המחקר, זו עדיין לא נסתיימה, אלא הממצאים.

עקרון השיויון

ישראלי כשהוא משקיף על עצמו קרוב לריאליות" מסכם הפרופ׳ את מכלול הממצאים „הוא מודע בהחלט לבעיות הסובבות את החברה ואין הוא

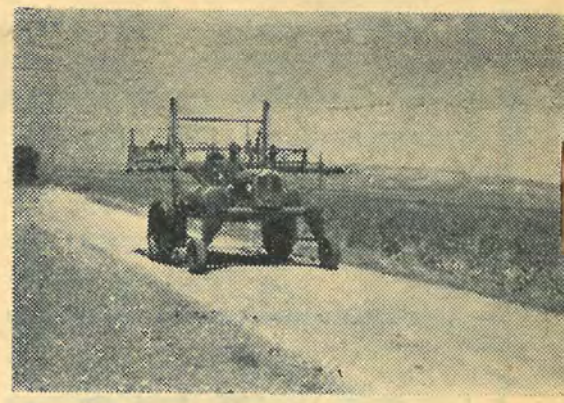

החקלאות הישראלית מקור גאוה על יחודה

משטה בעצמו; „הישראלי אינו חי באשליות" (נזכרנו כאנטי תזה בספריו של יהושפט הרכבי על הערבים ועל יחסם שלהם לבעיות השונות בתוך החברה בה הם חיים) יש מודעות לקיומה של בעיה דתית, של בעיה אתנית, של בעית דורות, של רבוד חברתי, היינו: קיומם של שכבות חברתיות שונות. „הישראלי מוכן להודות שקיימים הבדלים חברתיים, שכבות שונות של אוכלוסיה, אך בשום אופן אין מודים בכך שאלה הבדלים מעמדיים. הישראלי יכחיש זאת בתוקף, שכן ישנה משיכה אידיאית חזקה לעקרון השוויון. נטיה זו מזכירה לי את היהודי הנוסע במחלקה ראשונה ברכבת. מתרווח בהנאה על הכורסה, חולץ נעליו, מתיר את עניבתו ומפזם בעליזות, שיר חסידי. לפתע נפתחת דלת הקרון, ואל התא נכנס אדם גבוה, לבוש בהדור ומתיישב מולו. היהודי מצטנף בבת־אחת, מתלבש במהירות, מתכנס בתוך עצמו ותוהה על עמדתו הבכירה של הנוסע. כך יושבים ושותקים. כעבור שעתיים נפנה אליו הנוסע ושואל: „סלח לי, אולי אתה יודע באיזה יום בשבוע נופל יום הכפורים". „אה" עונה לו היהודי, „גם אתה יהודי" וחולץ שוב את נעליו, מעלה את רגליו על המושב השני ומתיר את עניבתו. האסוציאציה של הפרופ׳ פול ביקשה להמחיש את העובדה שאנו מכירים בכך שיש הבדלים בחברה, אך יחד עם זאת חרדים לשוויון.

דמותו של הישראלי מצטיירת אחרת לגמרי בעינים של „הצבר" וזו של מי שאינו „צבר". הממצאים מגלים הבחנה בולטת בין 2 טיפוסים אלה.

ה„צבר" נלאה מהדמוי של היהודי הסובל, הוא מואס בכל דבר המרמז על כך, וזה מוביל גם להתרחקות ממגמות מסורתיות. ה„צבר" חש שהחיים לצידם של אלה המגינים על המולדת. אלה המגמות החדשות. יהודי חוץ לארץ בדרך־כלל קרובים יותר לשכבה הבוגרת של תושבי הארץ. הם פתוחים יותר לסנטימנטליות ורוצים „לרתום" את ישראל גם ליישוב הישן.

אנשי „הישוב הישן" עמם דברתי, סבורים שהצבר מאבד כל לחלוחית של סנטימנטליות. סיפר לי פקיד מס הכנסה שבנו המשרת בתעלה בא לחופשה ונקלע להלויה של חבר העובד עמו שנים רבות. „בעת מסע ההלויה, מספר לי הפקיד, אני רואה אותו מפצח גרעינים. נתתי לו דהיפה ביד ואתה יודע מה הוא ענה לי: „מה זה איכפת לו, הוא ממילא לא מרגיש את זה".

עם כל המגמות של העצמאות, הגאוה העצמית והעדר הרגשנות בתהליך זה אנו עלולים להפסיד חלק מרגש האנושיות.

דמות חדשה של יהודי „ישן"

דמוי אחר של הישראלי הוא התרומה שישראל תורמת לעולם. בתודעה של הישראלי אין המדינה מצטיירת כתהליך שנוצר תוך שותפות הדדית של ותיקים וחדשים במשך שנים רבות, תהליך שלא נסתיים עדיין. לא כך מצטייר בנינה של המדינה בעיני הישראלי. הם רואים רק את התרומה הגדולה של המדינה לעולים החדשים ולאחרים. כל מי שהגיע 5 שנים קודם לכן, כבר משקיף על העולה החדש כמי שנזקק לתרומתו ותרומתה של המדינה. מכאן גם נובע היחס המסייג לעליה ולעולים וכאן בסיס הטעונים של המתנגדים בחריפות לכל הקלות.

מבחינה אידיאולוגית: הכל רואים עצמם ממשיכים מחד את המפעל, שנעשה כאן הוא המשך ישיר, לדידם, של כל המסורת היהודית לדורותיה ומאידך יש תחושה אצל הישראלי שהוא משנה את האידיאולוגיה היהודית, יוצר דמות יהודית חדשה.

„הטיפוס היהודי שקיים היום לא היה קיים מעולם". אנחנו יצרנו דמות חדשה של יהודי": כך רואה הישראלי את עצמו.

תמיד היינו צאן קדשים, אך הישראלי משחרר את עצמו מדמוי זה. ושוב אסוציאציה פרטית של פרופ׳ פול: „נסעתי השנה לראות את הקרבת קרבן הפסח של השומרונים על הר גריזים. החויה המזעזעת ביותר בטקס היתה כאשר שחטו כ־12 כבשים ועמדה דממה מוחלטת. אף הכבשים לא פצו פה, אף געיה לא נשמעה נסו לשחוט תרנגולת ואיזה קרקורים נואשים... ואז הבנתי את המשמעות הנוראה של צאן קדשים".

הרוח הקיבוצית שלטת

הצלע השלישית במחקר המשלימה את האספקט האידיאולוגי מביאה למסקנה שהאידיאולוגיה הקבוצית עדיין שלטת בחברה הישראית. „יש כאן רוח קיבוצית גם מן האספקט הפוליטי. זהו למעשה הבטחון שמעניקה המדינה לכל היהודים. ההרגשה שהכל יסתדר, שהכל ימצא את מקומו בשלום: הבטחון הקיבוצי".

בראש הפרק יחסים חברתיים מצאו הנשאלים צורך להשוות את המדינה לחברות אחרות; בעיקר לארצות־הברית. הפכה החקלאות לחלק מהעצמיות, לחלק מן היחוד בתודעה הישראלית.

בטחון — מיליטריזם: הישראלי מכיר בעובדה שמערכת החיים כולה סובבת סביב הבטחון הלאומי. תודעתו הלאומית חזקה. הפטריוטיזם מושרש עד כדי חוסר סובלנות לכל „סטיה" שאינה מבליטה פטריוטיזם גלוי והנכונות למות בעד הארץ תופסת חלק נכבד מן המחשבה ו־התחושות של בני הארץ.

לדעת הפרופ׳ פול צפונה בתודעה כזו סכנה רבה. כל עוד רגש זה מיושם על גבול ירדן או במרחבי סיני הוא מבטיח עמידה איתנה בשדה הקרב. אך ברגע שהתחושות עוברות את הקו הרוק ומועברות לרחוב דיזנגוף, להתנהגות היומימית של הישראלי הן נהפכות לרועץ

הפריפ׳ פול מבין תופעה זו. „כשהמגמה טבועה בו באדם קשה לו לעקור אותה. זה נעשה חלק מן החיים. הצבור אין מוכנים כלל לשמוע ביקורת ובמיוחד לא מבחוץ „קודם תתישב כאן תסבול הכל ואח"כ תגיד מה שיש לך": המוטו של ה„צבר".

הצבר גם מטפח לעצמו את היחוד של החקלאות הישראלית. יעיד על כך קטע טיפוסי המצוטט מפי אחד הנשאלים: „החקלאות בארץ מיוחדת לנו. לא תמצא כמוה בשום מקום בעולם. היא בעלת אני ישראלי מקורי". ניתן לומר כי בתחושתם של הצברים, ושל אלה בעיקר, הישראלי גאה מאד במצבו ואינו נוטה לקבל ביקורת. מקורות הגאוה הם בעיקר ארבעה: 1. יושבים על הגבולות, ואע"פ כן ריחו איתנה 2. הם הקימו מדינה. 3. הם שמרו על היהודים. 4. הם עברו שלש מלחמות ונצחו בכולן. משום כך הישראלי אינו מכחיש קיומה של תופעה כזו, אלא שהוא אינו רואה את השלילה שבה והוא נזהר מכנותה בשם מיליטריזם".

מכאן, שישנם השלכות המסכנות את

(המשך בע׳ 14)

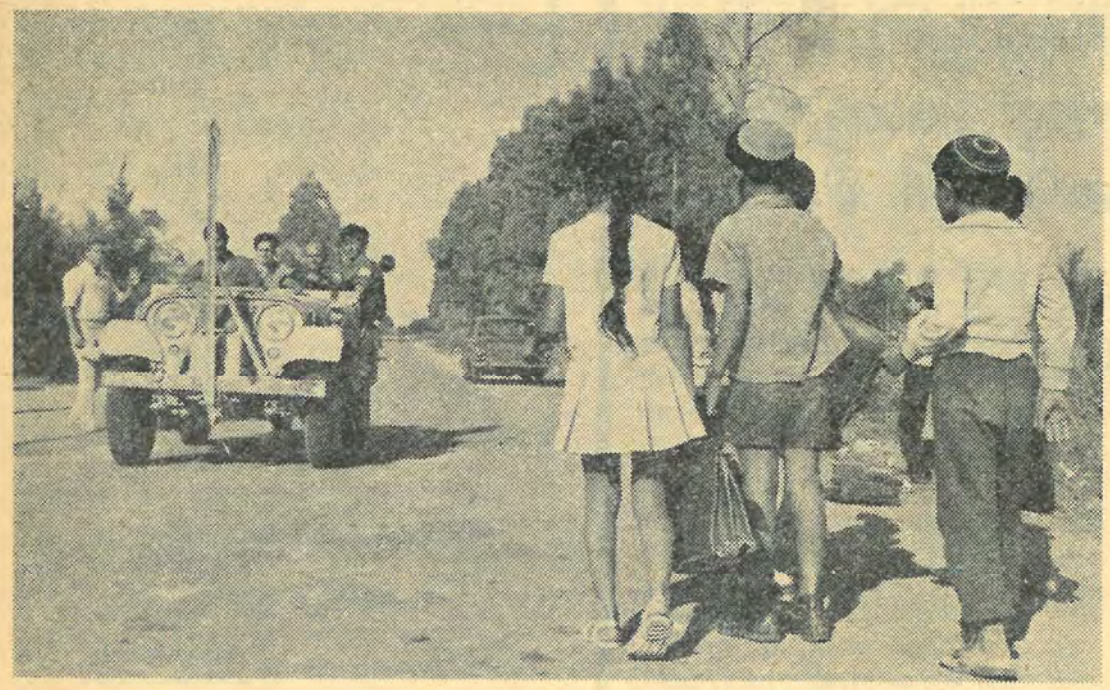

„ישנן השלכות של חדירות צבאיות לחיים האזרחיים המסכנת את החיים בישראל"

סטודנטים

(המשך מעמוד 7)

ברסיטה נערך בה יום ספורט בינמחלקתי, אשר במסגרתו התקיימו תחרויות ב־5 ענפים: כדורגל, כדורעף, טניס־שולחן ושח־מט. 150 סטודנטים מ־10 מחלקות השתתפו באופן פעיל ומספר גדול פי כמה של סטודנטים השתתפו פאסיבית יעודדו את נציגי המחלקות השונות.

מאיר יצחקי בישר לנו כי החל מן השנה הבאה יתעשר לוח השנה ביום ספורט, אשר בו לא יתקיימו לימודים. במפעל השני, בו נטלו חלק נציגי בר־אילן, יום ספורט ארצי של אסא בזכתה הנבחר במקום השלישי.

מלגות. ו. ספורט שהתכנסה השבוע לישיבה והחליטה על נסיעתה של נבחרת מבר־אילן לדרום־אפריקה לשם פגישות ספורטיביות עם הנוער היהודי במקום — בחרה בועד לאירגון הנסיעה ובועדה מקצועית.

באותה ישיבה הוחלט גם על מרוץ סביב האוניברסיטה, והומלץ על הקמת קרן מילגות לספורטאים מצטיינים. הועדה קראה לאוניברסיטה לשחרר את הסטודנטים המשתתפים בחוגי הספורט למיניהם משעורי ההתעמלות ולזכות הסטודנט המשתתף באחת מנבחרות הספורט ב־2 נקודות זכות לשנה.

בקיצור, יו"ר חדש. תנופה חדשה והווי ספורט המתחיל להווצר והמשפיע, כמובן, על הווי הסטודנטים בקמפוס.

אחי

והלב הן אמר
שבוקר אחד זה יבוא.
על הסף.
ועיניים קמות
תתקענה
והדופק הולם בגרון
ויד יקרה מתעוותת
תאחוז בזרועך תתהדק,
בלי מילים
ללא קול
רק שרירים מתוחים מתאפקים.
גרון משתנק.
לא לרעוד
לא לבכות
לקבל בגבורה
כיאות.

✶

חלל.
נגדע הארז
ושמים כחולים בעפר.
פתאום.
כרעה משפחה בכאב.
מגל אכזרי קוצר משפחות בכאב.

בת שלמה

התאחדות הסטו' הדתיים

שלום בית ודרכה של התאחדות

הסכם בין נציגי בר־אילן לנציגי ירושלים הביא להתאחדות הסטודנטים הדתיים את שלום־הבית. נחמן קירר היו"ר היוצא נבחר ליו"ר ועדת הכנס המכינה את הועידה העולמית של נציגי הסטודנטים היהודיים בעולם. לצידו נבחרה ועדה בת ששה חברים: שלשה נציגי התאחדות ושלשה נציגי בר־אילן. מועצת ההתאחדות, שנתכנסה לדיון דחוף, החליטה על בחירתה של הועדה וכ"כ החליטה על כנוסה של ועידת ההתאחדות בירושלים ביום ה' הקרוב.

כזכור, התפוצצה הועידה הקודמת על רקע דרישת נציגי בר אילן לבחור את ועדת הכנס בלי כל קשר לתוצאות הבחירות ומשהתנגדו נציגי ירושלים ות"א פרשה בר־אילן מן הועידה ולא הכירה בפונקציונרים אשר נבחרו ע"י המשתתפים הנותרים.

הכנס העולמי. במשך חודש הימים שקדם לכנוסם של המועצה היתה אי־בהירות. היו"ר היוצא חדל מכהן, והיו"ר החדש לא הוכר; פעולת ההתאחדות שותקה למעשה.

בשבוע שעבר הוסכם כי הנבחרים החדשים יתפטרו מכהונתם ואילו בר־אילן הבטיחה לתמוך במועמדותו של אבי רביצקי לתפקיד יו"ר ההתאחדות. לאחר שהוסכם על ההרכב האישי תתפזר הועידה לעסוק, בעיקר, בדיון עניני בהחלטות אשר יובאו למליאה מן הועדות השונות.

ובינתיים, מתקדמות ההכנות לכנס העולמי, אשר יערך בסוף חודש יולי של שנה זו. נציגים מארצות שונות כבר הודיעו על השתתפותם וראש הממשלה הגב' גולדה מאיר הודיעה על הסכמתה לשאת דברים בערב הפתיחה.

השאלה המרכזית אשר בפניה תעמוד ההתאחדות בתום שנתיים לקיומה היא עדיין: „לדרכה של התאחדות הסטודנטים הדתיים?"

זוטות

טיול, גניבות ציוד והנחות

✶ **טיול לסיני.** החברה להגנת הטבע והמחלקות לדי"ש, גיאוגרפיה ותנ"ך

מה כדאי ללמוד

חנוך סמית

מה כדאי ללמוד כיום באוניברסיטה ומה „לא כדאי"?

למעטים הלומדים „תורה לשמה" — שאלה זו אינה קיימת כלל. להם תמיד כדאי והכל כדאי. הלימוד כשלעצמו ורכישת־הדעת, הם הם המטרה, ולמענה הם עמלים.

הצבור הגדול, זה „ההמון הפשוט", הנאלץ לעשות את תורתו קרדום לחפור בה, המחפש „תכלית" מבקש לרכוש לו מקצוע אקדמאי שבו יוכל לפרנס עצמו ואת משפחתו ולבסס לו מעמד בחיי החברה והמשק, הסטודנט הממוצע „מן השורה" — מה כדאי לו ומה חסר־תוחלת? מה ילמד ויהיו סיכוייו טובים, פחות או יותר, להשיג מבוקשו? לשון אחרת: אלו הם המקצועות שיהיו מבוקשים בשוק העבודה, בעוד שלוש, ארבע או חמש שנים, כאשר נסיים את לימודינו באוניברסיטה ונצא „החוצה" כדי לבקש את דרכנו בחיים?

הפנינו את השאלות אל מר חנוך סמית, סטטיסטיקן נודע ומומחה ל„תחזיות", שכזכור את תוצאות הבחירו תהאחרונות לכנסת חזה מראש בדייקנות מפליאה. ייתכן שאיחרנו במקצת, ולרוב רובו של צבור הסטודנטים השקועים כבר בלימודים „עד צואר", אין השאלות וחיפושי־הדרכים אקטואליים, והרי את הנעשה אין להשיב, ואעפי"כ, טוב שנדע את הצפוי לנו בסופה של הדרך, חשוב שנדע לא למצוא את עצמנו בבוקר שלמחרת ה־B.A במצב שבו כל קשר בין דרישות השוק הישראלי לבין התואר שבידינו יהיה מקרי בהחלט...

מדעי הטבע — חצי צרה

„מן הראוי שנזכור", משיב חנוך סמית, „שמאחורי כל דרישות השוק עומדים בראש ובראשונה צרכיה הבטחוניים של המדינה. אם נזכור הנחת־יסוד זו, נבין אל נכון שלהנדסה ולטכנולוגיה העדיפות המקצועית הראשונה במעלה בכל סולם העדיפויות. לקראת העשור הבא — קובע סמית בבטחון של דייקנות מדעית כמעט — צפוי לנו בשוק העבודה ובמשק, ביקוש רב למהנדסי מכונות, למהנדסי אלקטרוניקה, למהנדסי ייצור, לאוירונאוטיקה ולמקצועות הטכניים הנלווים עליהם. כל זה בהתאם ל־התפתחויות החדשות בתחומי המדע והטכנולוגיה, המתעצמות והולכות משנה ל־שנה. מבין כ־3000 האקדמאים, שישראל מסוגלת לקלוט בענפי המשק השונים, מבוקשים לפחות כשני־שלישים במקצועות ההנדסה והטכנולוגיה. לא קל, אולי, ללמוד ולהתמחות במקצוע טכנולוגי, אך סטודנט מתמיד, אמביציוני ושאפתן ימצא בו יעד ואתגר, שמתן שכרו בצידו, אין ספק, שיותר ויותר צעירים בישראל יפנו בשנים הבאות לקראתנו אל מקצועות אלו.

— מאת ב. עמליה —

וקיים עוד מקצוע „מבטיח" אחד בתחום לימודי הפיסיקה: תיכנות מחשבים אלקטרוניים. השימוש במחשבים גדל והולך במדה מדהימה, הפיתוח והביקוש הולכים וגוברים מיום ליום והאפשרויות הן בלתי מוגבלות כמעט, כל זאת — על אף השפל השורר בשנים האחרונות בתחומי המתימטיקה והפיסיקה, בכלל. לפי שעה — כך מסתבר — אין המשק הישראלי משתתפים יחד עם אגודת הסטודנטים בתכנונו וארגונו של טיול בן 8 ימים לדרום סיני. הסיור הנוכחי הוא המשך לטיול קודם שנערך בהצלחה גדולה בתחילת שנה"ל הנוכחית. מחיר התענוג לא יעלה על סך 150 ל"י לסטודנט כולל אוכל. האגודה והאוניברסיטה ישלמו את העודף בהעניקם סובסידיה לטיול זה. המועד המתוכנן: סוף שנת הלימודים.

✶ **בית הסטודנט.** עטיפת התומכות סביב לבנין בית הסטודנט נבנה והולך תעלם בקרוב, לאחר השלמת השלד. בינתיים, נגרם הפסד של מאות אלפי לירות בשל הצורך בהריסת הבנין הקיים רק לאחר השלמתו של השלד. בדרך מוזרה כזו המייקרת את הבניה נאלצו ללכת בשל העובדה שתורמי הבנין הישן לא נתנו את הסכמתם להריסתו. רק עם הסכמתו של מר סיסלמן, כי הקומה הראשונה תקרא על שם תורמי הבנין הישן נפתחה הדרך להריסתו.

מקצועות משתלמים

ובכן, מה לא כדאי?

חנוך סמית פוסק: „לא משפטים, לא רפואה, לא הוראה. בשני המקצועות הראשונים — הגענו לרוויה, בשלישי — קיים עודף. האוניברסיטאות קולטות את הסטודנטים למשפטים ללא קשיים ובמספר רב. מבנה המשק סיפק למשפטנים תעסוקה בשפע, אלא שהגענו לנקודת רוויה. מצב דומה ברפואה. מספר המקומות בפקולטות לרפואה, אמנם קטן ומוגבל והקשיים להתקבל מרובים, אלא שהעליה מספקת אף היא רופאים, הביקוש וההיצע מאוזנים וכך הגענו גם כאן לרוויה. חמור יותר המצב בהוראה, היצע עולה בהרבה על הביקוש ואין כמעט סיכוי שיחסרו לנו מורים בעתיד הנראה לעין.

האם ההבדלם ב„כדאיות" המקצועות משפיעים על גובה שכר העבודה?

„ודאי", אומר חנוך סמית, „מומחים במדעי הטבע והטכנולוגיה משתכרים יותר מבוגרים במדעי הרוח או במדעי החברה".

מפותח די הצורך כדי שיוכל לקלוט את כל הבוגרים המסיימים את לימודי המתימטיקה והפיסיקה, ואילו לימודי המחשב, כמעט ואינם קיימים עדיין כמקצוע עצמאי והם נלמדים כיום באוניברסיטאות כאחד מענפי המתימטיקה והפיסיקה.

במדעי הטבע, אומר חנוך סמית, המצב הוא בחינת „חצי־צרה", הבעיות הרציניות יותר מתעוררות במדעי הרוח ובמדעי החברה. כמוהו, כאותו המרצה באוניברסיטת תל אביב שאמי כי „הלומד מדעי הרוח אינו לומד מקצוע, האפשרות היחידה כמעט לסטודנט המקבל את התואר הראשון — להמשיך וללמוד לתואר השני... „הסופיסטיקציה" בשוק העבודה, כשגם פקידי השומה למיניהם עושים את מלאכתם על טהרת ההשכלה האקדמאית, אינה מבטיחה לעתיד לבוא. כבר כיום אנו רגילים למלא הרבה פונקציות במדינה — לאו דווקא בידי אקדמאים..."

מכתבים למערכת

(המשך מעמוד 2)

החילוני בתרועה -- הנה נצחנו את הדתיים, אנו לא נכנע להם, אין כפיה דתית בארץ. מטרות אחרות עמדו בפניהם כגון: הצלת כבודו של שר, על דחיית השידור ביום חג או הכחירות המתקרבות ובאות. אותו השר ידע שאת ממשלת הליכוד כוננו השרים הדתיים בשעה שעמדו עלינו לכלותינו. כנראה, חרה הדבר למי שראה צורך להפחית מכוחו של מנהיג הדתיים בערב הבחירות.

אותם שרים שהכינו את שפלות ה־החלטה נעדרו מישיבת הממשלה. רגיל העולם לשכוח, אך אלו שזוכרים מנכים לטשטש את הנעלה ולהבחיר את הפחות. בבחירות הקודמות ניסו „ללכלך" את שמה של היהדות הדתית, וכזאת היתה מטרת השר החילוני. היהדות הדתית נשארה בממשלת הליכוד בשעת לחץ ו־משבר בטחוני, אך תפעיל את כל כובד משקלה לשנות את ההחלטה בצורה ה־נאותה. היהדות הדתית הלאומית חייבת במתן עזרה לשריה ולשליחיה ע"מ שיהיה בכוחם לשנות את ההחלטה המס־עירה חלק נרחב מתושבי הארץ. אל לנו להבין זאת כמחדל. להיפך, רק הבנת העתיד היא שהורתה לשרים להשאר ב־ממשלה.

אלכסנדרוב יהודה
שנה ג'

צדקה מה היא אומרת

(המשך מעמוד 4)

העולים לישראל הגיעו לכאן מתוך מסי־רות־נפש ואהבת־הארץ, מבלי שיהא להם מקור פרנסה כלשהו. אלו היו ה„פרושים" שנהגו מן ה„חלוקה". בהקשר לכך ידוע פסק־ההלכה של החת"ם סופר אשר קבע כי יהודי שאינו יכול לספק את צרכי עצמו במשך שנתיים — אסור לו לעלות לארץ־ישראל, משום שיקפח את פרנסתם של העניים במקום.

ובמשך דורות קיבלו עליהם יהודי הגולה את הנוהג לאמץ את היושבים בישראל. לדידם, קודמים „עניי ארץ ישראל" אף מ„עניי עירך". כיום, בכל התרמה של צדקה מפרישים מראש חלק עבור ארץ ישראל".

לדעת פרופ' פול אין בודקים ומפש־פשים אחר מבקש הצדקה: „כל מי שפו־שט־יד — יש להאמין לו. מהלכים מי־תוסים על קבצנים עשירים. אך גם אם ניתן לגלות קבצן שיש לו כסף — הרי פשיטת היד שלו מוכיחה כי הוא חולה בנפשו. נראה לי כי הטענות הללו אינן אלא אמתלאות כדי שלא לתת צדקה".

— „האם הצדקה משתייכת למצוות המוסריות שטוענים לגביהן כי הן מקו־יימות במידה שווה אצל דתיים וחילו־נים, או שיש ליהודי הדתי זיקה מיוחדת אליה? האם יהודים דתיים מקיימים יותר מצוות צדקה מאלו שאינם דתיים?"

— „ביחס למצוות המוסריות ולקיומן, רווחות שתי טעויות: האחת — הצפיה כי יהודי ינהג במסחר, למשל, בהגינות מרובה מזו שנוהג בה הלא־דתי, וה־שניה — שאדם הנראה כדתי — הוא דתי. למעשה, ניתן להבחין בין שני סוגי רמאים: דתיים, ושאינם דתיים.

ובאשר למתן צדקה אצל דתיים וחי־לונים — דבר זה קשה לקביעה. במצוות הצדקה כלולים פרנוס המשפחה, סיפוק צרכיהם של קרובים — כך שהבעיה מורכבת. מותר רק לומר כי הצדקה משובצת אצל היהודי הדתי גם במס־גרת הוצאותיו לצרכי־דת, ולכן נתינותיו למטרות יהודיות מרובות יותר".

אוטובוס הדתיות

למרות התקרים שקרו לאחרונה בגלגלי חברת „דן", מסתבר כי יש שם עוד אנשים הראויים להערכה. קחו, למשל, את נהגי הקווים המוליכים לאוניברסיטה. העובדה, שהם עוד לא יצאו מדעתם לחלוטין מהווה הוכחה נצחת, כי אכן קיימים עוד פלאים בעולמנו.

שוו נא בנפשכם אוטובוס מלא סטודנטיות קרקרניות ונהגו חייב לפלס לו דרך בצפיפות המכונית הנוראה של הבוקר. ויש עוד חוצפה להכטיח שנהג ב„דן" זה שידוך טוב...

שיחת חולין

7.20 בבוקר. התחנה המרכזית בתל־אביב, קו 68. באוטובוס חמישה אנשים בלבד. מהם סטודנט אחד, גלמוד, מעיין בנמנום בספר גדוש נוסחאות מתימטיות.

הנהג, יצחק, מרשה לעצמו לעשן סיגריה בניגוד לחוק הכתוב אדום על גבי לבן. הצצה בשעון היד, מבט לשעון התחנה ולדרך.

עד תחנת רכבת הצפון עובר הכל בשלום. אין רעש, אין סטודנטים אין תאונות. בפינת ארלוזורוב — דרך הנשיא מתחיל העסק. לא פחות מאשר 32 סטו־דנטיות טובות ותקילות ועימן 7 סטו־דנטים צעירים ויפי־תואר מתכוננים להסת־ערות לאוטובוס התשוקות. יצחק, הנהג, עובד כשד. תולש כרטיס נותן עודף מפליט פה ושם את הסיסמאות הידועות

להתקדם! לא לעמוד במעברים! וכשזה לא עוזר, הוא פונה אישית: את, שם, עם החולצה האדומה. אולי תכנסי?!

כאן, באוטובוס הזה, נרקמים כל המ־זימות; כאן, נעשים מרבית השידוכים; באוטובוס, מלטשים לטוש אחרון את ה„צייד" למבחן וכאן חולמים את כל החלומות: אוטובוס התשוקות.

את שומעת, המבחן הזה בתלמוד יהרוג אותי".

„אני גם כן לא הכי רבנית. אני מבינה בתלמוד כמו באסטרונומיה".

— „תגידי, מה יהיה?" שואלת אדומת החולצה ובעלת מגדל השיער הבגוי ל־תלפיות והמשוחים. ב„ספרי" מתקתק. „יהיה טוב נעתיק". משיבה השניה, ב־שימלת מיני (או חולצת מכסי). כשהיא מתנדנדת קדימה ואחורה בקצב ה־אוטובוס.

„אוש, הנהג הזה יהרוג אותי. איך שהוא נוסע!?" — „הנהגים האלה לא מתחשבים, נוסעים כמו מטורפים".

„איזה מטורפים?" (הכחולה) „תנסי ל־השוות אותם עם המרצים ותראי שהם בני־אדם לעומתם".

„אהה" -- זו שלידה — „וביחוד מר קוגל * הוא לא נורמאלי זה. נותן חומר, כאילו שהוא היחידי בעולם. את מתארת לעצמך דבר כזה? אני לא חושבת שמטומ־טם זו ההגדרה הנכונה. הוא הוא" — —

„אידיוט!" צועק הנהג מעבר לצוהרו אל אופנועו שחמק לו מתחת לאפו. „אני מבטיח לך שהוא יהרג בקרוב" ממשיך הנהג לעבר סטודנטית קטנה שישבה לו, רחמנא ליצלן, על מוט ההילוכים.

„איך שאלה נוסעים פחד!" השיבה הקטנה והעבירה מהלך. ובינתיים, בחלק האחורי של האוטובוס, רעש מהומה. שני כלכלנים נפגשו. „עשית ת'עבודה?" „איפה?!" „מה יהיה?!" „נעתיק!"

S + O = E

שתי סטודנטיות שנה א' ממתיקות סוד בספסל שלפני האחרון, „אז אמרתי לו; הביבי או אני או היא. ומה את חושבת, הוא אמר?"

— ומיד מעבירים מהלך לנושא אחר: „בדיוק. לנורית לא הסרה אפילו חצי הרצאה. סבון הרצאות זאת. אם פעם מישהו יתחתן אתה זה רק בשביל שיהיה לו עם מה לסבן את הגב".

שתי אחרות ממתיקות חלום. העיניים מדברות עם כל נוסע חדש. אולי? אולי? רעידת אדמה. האוטובוס נעצר. ה־מיקרוקוסמוס עומד בתחנה. המבנה הגי־אולוגי של האוטובוס עמד להשתנות קמעה.

* השם שונה מטעמי שלום הציבור.

מאת מנחם מיכלסון

עקב גבוה נגעץ ברגלנו הנעולה בסנ־דל. כשהערנו על כך לבעלת העקב, היה כבר העקב השני עמוק בתוך בוהן רגלנו. האוטובוס זוחל, השעון רץ.

בסיבוב „גהה" התחוללה קטסטרופה: כל העומדים נפלו על היושבים וכל ה־יושבים ימינה נפלו על יושבי שמאלם. אלה, נדבקו לדופן האוטובוס. עד תחנת הדלק, בהמשך הדרך, נשמעו חוויות. אותו סיבוב — „אני לא יודעת. פתאום הרגשתי שאני נופלת. לא ידעתי מה לעשות. לחפוס קודם את התיק או את משענת הכסא. בסוף פיספסתי את הכל".

הגדיל לעשות אחד דקיק, מן המחלקה לספרות, אשר תפס ברצועת שעונה של סטודנטית גדולה ובריאת בשר, מן המחלקה לזואולוגיה וכך, ניצל ממות בטוח.

ובחלל האוטובוס, העולם כולו; השעו־רים, הבחינות, הביבליוגרפיה גולדה מאיר, המרצים, הערבים, המחלקה לגי־אוגרפיה, המצב בשטחים, כלכלה וקל־קלה.

במאמץ שלא מן עלמא הדין, פלסנו דרך אל קידמת האוטובוס, שם שאלנו את הנהג המיוזע אם הוא אוהב סטודנטים.

„כן". השיב יצחק, וניגב את הזיעה מעל מצחו, „אני אוהב אותם כשהם באוניברסיטה, ולא באוטובוס. אפשר להת־פוצץ. עושים רעש כמו בטיול־מאורגן לזקנות מרעננה, דוחפים כמו בשוק־הכר־מל, ובמקום לקנות כרטיסיה, הם מחפ־שים גרושים בתוך התיק. לא נורמאלים. רמת־השיחות? נו, תשמע בעצמך".

את פלאי הטכניקה גילו רק בימים אלה הסטודנטים מ„בר־אילן". משיכה בחוט ואור אדום נדלק. איזה יופי! רק נסגרת הדלת, וכבר מושך מאן דהוא בחוט. עד לתחנה הבאה מניתי לפחות 86 משיכות. האם מישהו חושב על כמות האנרגיה המשתחררת כל בוקר באוטובוס? בניצול מתאים אפשר היה להעלות את האוטובוס כמו שהוא על ה־ירח. ניוטון ספג הבטת תפוח וגילה את חוק המשיכה. ומי הפיסיקאי שיסע באוטובוס ויגלה את מה שאפילו איג־שטיין לא חשב עליו. S + O = E (סטודנטים + אוטובוס = אנרגיה) והבע־יות תפתרנה.

7.58. האוטובוס עוצר ליד האוניברסיטה. דומה היה כי מחלקים בחוץ שטרות של הרצל. כל העם זינק החוצה חי או מת, ופתח בדהירה פראית לעבר הקמפוס, באוטובוס נשארו 4 פיעלים והנהג. עכשו אפשר לנסוע במנוחה.

דמות הישראלי בעיני עצמו

(המשך מעמוד 11)

החיים בישראל. „אם אדם נוהג קומנד־קר כמו משוגע במדבר, יערב לו. אך אם הנו מטיס את הפרייבט של אביו בגבעתיים זה כבר הופך להיות פרובל־מטי. כאשר אתה מתנהג בדרך אגרסיבית ותקיפה עם הערבים הכל בסדר. אך, למען ה׳. אל תעשה זאת לחברך״, אומר הפרופ׳ פול. „אין ספק כי מבחינה פוליטית ה־השלכה הברורה היא שישראל משתקפת בעולם כמיליטריסטית. ישראל רוצה לז־כות באהדת העולם ועם זאת להכות את הערבים. זה לא הולך יחד. הערבים היום כלפי העולם הם יותר „רחמונס״ מאשר אנחנו. אי־אפשר להיות חזקים וגם לעשות רושם הזקוק לרחמים בעת ובעונה אחת. יש לבחור בין השניים, ואני חושב שבחרתם בחירה מוצלחת: שכן אהדת העולם עלולה לעלות לנו בחיינו״.

מה חושב הישראלי על עצמו כפרט: .ך מתאר האדם את עצמו: ידידותי, חברתי, בעל לב טוב, אחראי ובריא מבחינה חברתית וכו׳.

„מענין״, מציין עורך המחקר, „כל ישראלי כפרט, אומר את שבחיו בפה מלא בלי שמץ של ענותנות, כאילו ה־דבר מובן מאליו, כאילו לא יתכן אחרת, כאילו הדבר מוסכם על הכל״.

אשר לכשריו המנטליים הוא רואה את עצמו כאינטליגנט וכריאליסט, וגם כאן הדברים נאמרים בגלוי ובלי להניד עפעף.

אמביציוניזם ואגרסיביות הם שני אלמנטים המשתייכים למניע הפסיכולוגי של הפרט הישראלי כפי שהוא עצמו מגדיר זאת. יחד עם זאת, הוא מכיר בכך כי הוא חסר־סובלנות, מטריאליסט, „שוויצר״ ורוצה להגיע רחוק במהירות רבה.

זה, כאלה אנחנו וכך זה צריך להיות״.

תירוצים נתנו הנשאלים גם כאשר נתבקשו לתאר את ההתנהגות־החיצונית

(external appearance)

„ארוגנט, גאוותן, בעל בטחון עצמי רב, לא פורמלי וחסר טקט״. כך תאר אחד את עצמו, ועל תאור זה חזרו בוארי־אנטים שונים רוב הנשאלים.

עד כאן דבר הישראלי על עצמו, את האפילו, השארנו לחוקר פרופ׳ פול: „הישראלי חושב כי ברא בריאה חדשה בדמותו, באופיו בהתיחסותו לתופעות וכדומה, אך למעשה תיאורי אופי אלה אינם חשובים. היהודים החשיבו מאז ומת־מיד את ישראל מכל המדינות ואת אנשי ארץ ישראל יותר מכל אדם אחר. קופת מאיר בעל הנס, אשר סמלה את א״י, היתה אביזר חיוני בכל בית, והשליחים מא״י שבאו לגלות נתקבלו בכבוד מל־כים. היחסים אותם חושבים הישראלים כאילו נוצרו רק ע״י תקופת המאבק של מדינת ישראל וקיום המדינה היו גם בצורות הקודמים. עוד הקבליסט חיים ויטאל כותב מאות שנים לפני 1969 כי היהודים בארץ־ישראל הם במדרגה גבוהה יותר.

ישנה תחושה של עליונות המהווה חלק מן הסנטימנט היהודי ומאהבת ה־ארץ המזכה את יושבי ארץ ישראל ביחס מיוחד.

משום כך, כאשר מדברים על התפת־חות של דמוי עצמי, אין זה דוקא דמוי חדש של הישראלי את עצמו, אלא שהדמוי נעשה מוסרי יותר בהגיעו לימינו. ומכיון שיש לנו מדינה„ הדמוי נעשה מושרש יותר ומצא לו גם דרכי הבעה אחרות.

הישראלי סבור כי מעולם לא היה יהודי כמוהו, אך האמת היא כי מאז ומתמיד חשבו את עצמם יושבי ארץ־ישראל כבעלי ערך רב יותר, ומבחינה זו, הדמוי העצמי הנדמה לו לצבו — כחדש וכמהפכני, אינו אלא הבעה חדשה לדמוי ישן״.

אחרי שעות הקבלה עם פרופ׳ פול

(המשך מעמוד 10)

להתחמק ממנו, ישנה אוריינטציה פוליטית מובהקת והתארגנויות לא פורמליות מ־חוץ למבנה אינן יכולות להשמיע את דעותיהם. אנשים נשמעים רק בספירה הפוליטית. א״א ללחוץ ולהשפיע על ה־מבנה הארגוני גם בשאלות דתיות בלי התארגנות פורמלית המותאמת למבנה ה־חברתי שלנו. זוהי שאלה קשה, של מעוט וכוח השפעתו במיוחד בבעיה ש־עליה דברנו קודם, הבעיה הדתית ב־מדינה״.

בגליון זה משיבים לנו על מה נקרא אצלנו „ההתעוררות הדתית״, איך אתה משקיף על תופעה זו.

„ישנו חפוש בינלאומי לחדוש פנימי. התופעה הזו בולטת בעיקר אצל הצעירים. אלה מנסים להיות יותר כנים עם עצמם ולהבין יותר. כך זה באמריקה וזוהי גם התולדה של מרד הסטודנטים. זוהי תו־פעה עולמית. ישנם גילויים להפגנות ב־עולם כולו וישנם כאלה גם בישראל והם יוצרים מספר בעיות. הדת היהודית היא דרך התנהגת המוגדרת לחלוטין, והשאלה היא האם החפושים יכנסו לקו המסו־רתי, לאספקטים המסורתיים של היהדות. אם אמנם זה ישתלב בקו אזי הם יהיו דתיים. המבחן תמיד מסגרת החיים ה־יהודיים המסורתית.

מבחינה סוציולוגית, אין ספק שזוהי נטיה דתית. מבחינה דתית השאלה היא קשה. הבעיה היא שאנו עוסקים עם דת פורמלית, מכאן ועם רגשות סנטימנטליים לא פורמליים, מאידך. מבחינה לא פורמ־לית אנו יכולים לצפות להרבה משני הצדדים״.

ומה עם ההדברויות, הכנסים למען השבת, למען חיבוב למוד התלמוד וב־כלל האם ישנה דרך להשפעה או שמא זוהי מלחמה אבודה מראש?

„שטיקל יהדוס״

„היהודים הדתיים מדברים תמיד ל־עצמם. שומרי השבת אומרים לעצמם ש־צריך לשמור שבת וכנפגשים יחד מלהיב האחד את השני ואז הם מגיעים לדרגה כזו שהם מאמינים שכולם איתם, שכולם נלהבים כמותם ובשיא ההתרגשות, כשהם עוזבים את העצרת ויוצאים החוצה הם פוגשים לפתע את היהודי הראשון ו...שום דבר, שקט „איך זה יכול להיות?״ כל הארועים מאורגנים כך שכל אחד מת־מודד עם השני בהתלהבות שלו, אבל ההתמודדות הפנימית הזו אינה מסייעת לקרוב, אלא להיפך״.

ישנם דברים היכולים להעשות והחיי־בים להיעשות. בכל יהודי חבויה פינה יהודית והשאלה היא כיצד אנו מעוררים אותה ,כיצד נותנים לה כיוון והמשך. לאותה „חתיכת״ יהדות — „שטיקל יהדוס״ שבכל יהודי איננו נותנים פורקן מתאים, איננו תופשים אותה. האפשרויות הפתו־חות הן עצומות וכשיש לך רגעים שאתה יכול לעשות משהו אז מחמיצים אותם. אנשים נפגשים עם הדת בעל־כרחם ב־מספר הזדמנויות ובכל ההזדמנויות האלה (ברית, נשואין, מוות) שום הרגשה של טוב־טעם, של קדושה, ובשתי ההזדמנו־יות הראשונות של נעימות, אינה נלווית אליהן. אמר לי מישהו: „כך סתם אינני אוהב דת וכשאני כבר נזקק לה, הם משניאים אותה עלי עוד יותר. תראו את ארגון בת״כ, שום דבר מושך. מדוע א״א להפוך את היהדות מושכת יותר בשבילם ולנצל את ה„שטיקל ידישקייט״. והסכנה היא שאנחנו יוצרים וואקום שהרפורמים משתלטים עליו, כי הם יכו־לים לעשות, הם מיבאים רפורמה אמרי־קאית לסיטואציה אחרת לגמרי. זהו יבוא שעיקרו בצמיחה אמריקאית לתנאים אח־רים לגמרי. אנחנו חייבים למלא את הוואקום״.

עד כאן על הנושא הראשון. על מחקרו של הפרופ׳ פול שנעשה בשנת שהותו בישראל: „דמות הישראלי בעיני עצמו״ בגליון זה.

עליה וקוץ בה

(המשך מעמוד 6)

פתח־תקוה ואני את טורנטו״.

„אף סטודנט צעיר אחד אינו מבין טיבה של זרות. הם לא עברו שלבים קשים של התלבטויות וחפושים״.

„אחרי הכל הארץ היא גם שלנו. זו מדינה שנבנתה בתהליך של עליה. לכל יהודי יש חלק בארץ־ישראל. אף אחד אינו מעניק לו חלק זה כמתת חסד. יש יחסי גומלין בין יהדות התפוצה לישראל ותרומות הדדיות. אני מודה שיהודי חייב לעלות, אבל גם היחס של הצבור צריך להיות שונה, שונה לגמרי״.

קשה לי להאמין שאי־פעם תהיה חלק מן החברה הישראלית. „אבל הרי בכל זאת אינני זרה כל־כך. יש לי שאיפות משותפות עם בני־הארץ. יש לנו פחות או יותר מערכת ערכים אחת ובמיוחד המומנט הדתי המהווה גורם מלכד. מדוע החברה סגורה כל־כך!

לא קשה עדיין לגשר בין הפער של הצפיות והשאיפות לבין חיי היום יום בישראל. „עלי השפיע בעיקר שליח שבא מן האר ומשפחתו היתה מופת לחיים יהודיים אינטנסיביים לא מתוסבכים, לא מתוסכלים, אמיתיים. זה השפיע על ה־קהילה. בניתי על דמות זאת ועשי־תי השלכות כלליות. מרחוק זה נראה אחרת. לא, לא התאכזבתי, אבל בכ״ז צריך להתרגל״.

התחנה המרכזית בת״א קטעה את השיחה. הם המשיכו אותה בדרכם לאו־ניברסיטה ואני העליתי אותה על הכתב והתחלתי... להכות על חטא? מוטב שתח־ליטו אתם.

הבעה חדשה לדמוי ישן

כשהשמיעו את ההערכה השלילית ל־גבי עצמם ניסו רובם לתרץ, למנות סיבות. התופעה הזו בלטה כאן במיוחד כשדברו על הדמות של החברה הישר־אלית. לא נתנו כל סיבות ותירוצים גם כאשר ההערכה לא היתה חיובית, והת־שובות היו פסקניות, כאילו אמרו: „זהו

תיתכן שיבה המונית לדת

(המשך מעמוד 6)

אסור לנו לעמוד מן הצד כי אנחנו לא עומדים מן הצד במציאות. כי, ל־אמיתו של דבר, המשבר של העידן המודרני הוא גם המשבר שלנו והחיפוש שלהם הוא גם חיפושנו. וההבדל הוא רק בזאת שיש לנו, לפי אמונתנו, כלים א־להיים להאבק עם המשבר. מי שעומד מן הצד מתנכר לא רק לעמו, אך גם לזמנו — והוא משלם את מחיר הרל־בנטיות עבור שלוות־נפשו. הוא הופך את התורה למדריך פנימי לכת אכסוטית ומונעת ממנה להיות מקור האור היכול להאיר לנו את הדרך הארוכה והקשה המובילה בעזרת ה׳, לימות המשיח.

תרומתנו לכן, היא ללכת אתם יחדיו. ם זכינו, כחלוצים. ואם לא זכינו, ח״ו, כשל בם ולהכשיל אותם. יהי רצון נסטה מן הדרך ולא נעמוד בצידו נהיה ברכה.

נשף סיום שנת הלימודים

במוצאי שבת — כ״א בסיוז תשכ״ט (7.6.69) — יתקיים נשף סיום שנת הלימודים, בהיכל התרבות, בשעה 2100.

בתכנית:

חלק ראשון — במלאת שנתיים למלחמה:
אלון (מיל.) **יהושפט הרכבי**
ירון לונדון — בסקירה מלווה בשיקופיות
אריק לביא

חלק שני —
חוה אלברשטיין
להקת ג׳ז פלוס
השלושרים
להקת ריקודים של אוניברסיטה תל־אביב
משה רון — שירה בציבור.
מנחה: מוטי גלעדי

לאחר התוכנית נסיעה בצוותא לגני התערוכה. שם יערכו ריקודים עד אור הבוקר.

מחירי הכרטיסים: 5 ו־6 ל״י. — כרטיסים במשרדי אגודת הסטודנטים

בטחון על בטחונך

האם ברצונך להוסיף סנטימטרים אחדים על קומתך? האין ברצונך להתנשא לכמה סנטימטרים נוספים ולפגוש את מבטי מכריך, ומשם לומר להם ובכן? מה איתכם? האם לא תעדיף, שהנערה תשבץ את ראשה במקום הנכון ולא תרוצו במדרכות כמו צמד סוסי פוני, או שתשמע במסיבה אחרי גבך „זה הנמוך עם הכוסית ביד". הן לא היית רוצה להוריד את נעליך עם ערב ולראות את אצבעות רגליך כגורים חזירים קטנטנים וורודים. אתה מטבעך אוהב את האלגנציה. אנו נבוא לעזרתך.

האמנם לא תרצה להוסיף בטחון על בטחונך? לקנות ז'קט ולומר למוכר סליחה זה לוחץ לי כאן בכתפיים ובצואר. ואז הוא יאמר זה המספר הכי גדול שיש. ואז תמיד אני מצטער. האם לא תהיה מוכן לסגל לעצמך תענוגות כאלה תמורת 30 שניות ליום? אנו באים לקראתך. באמת זה אותו הדבר לך אם בהיותך שקוע בהרהורים אתה מעביר חמש אצבעות על פדחתך ומחליק עד הגב או שחמש אצבעותיך נתקלות בסבך רך ומשיי? ומה עליך לעשות כדי להשיג זאת, כלום. שלח לנו מעטפה עם כתובתך ודף ריק חתום. והננו אליך.

תשאל ודאי את עצמך למה שתעשו לי את כל זה, למה אתם כל כך טובים. אם כן זו התשובה. רכשנו נסיון רב באמריקה ואנו מנסים רק להעביר חלק מנסיון זה לציבור הישראלי. אנו שמחים על ההבנה שנוצרה בינינו ועכשיו, לאחר כל אלה עלית על מטתך ולקחת ספר בידיך והנה זה אותו ספר, שאתה קורא כבר חודש מה תעשה אז? האם תמשיך לקרוא באדישות או שתחשוב כמה חבל שאינני קורא מהר יותר. ופה באים אנחנו, הכפל בעזרתנו את מהירות קריאתך עד שתגיע לסדר יום. וזאת תמורת סכום פעוט במעטפה עליה מצויינת כתובתך ובית הספר העממי בו למדת.

דרך אגב יצויין כי בזמן האחרון הרחבנו את תחום פעילותנו ואנו מלמדים רכיבה על סוסים באמצעות הדואר. לגבי כל האמור מיותר לציין שאם לא תהיה הצלחה מכסימלית, הכסף יוחזר וזאת כמובן בתנאי שמלאת כראוי אחר הוראתינו. כדי לא להפסיד זמן התחל כבר מחר בבוקר להתלות שעתיים על קורה, ביד אחת כשאתה מאיית את שמך באצבעות הרגליים וכן שלח לנו בד בשביל חליפה עם פסים באורך.

ברכתנו להכרתך בחשיבות שרותנו.

בכבוד רב,

מר בוטח — מנהל

המשתנה הקבוע

האדון לבקו הוא בן אדם נחמד, אלה שמכירים אותו יותר מקרוב אומרים שהוא בן אדם נחמד מאד והמקורבים לו ביותר סוברים שאין כמוהו נהמד.

למעשה התחיל מכלום ובעשר אצבעותיו הגיע למה שהגיע. אשתו היא כמו שאומרים בסדר גמור. את הכל עושה בעצמה. לפעמים היא יכולה להרשות לעצמה קצת יותר נוחיות אך היא אינה נתפשת לכך. אנשים שמכירים אותה בקרו פעם אצלה וממש התפעלו מהנקיון הרב ששורר אצלה, וגם שאלו איך זה שהיא מצליחה לשמור על נקיון כזה. השכנים יכולים לספר שפעם באין בעלה בבית הבריחה לבדה גנב בצעקות בלבד.

מהילד שואבים רק נחת. בבית הספר כבר אמרו לא פעם את שבחו בפניהם. וגם בהצגה של בית הספר שאליה הוזמנו כל ההורים מילא הוא את תפקיד הזקן.

לימים דרשה ממנו עבודתו של מר לבקו להעתיק את דירתו לירושלים לסביבה אולי יותר מכובדת באופן יחסי אבל בכל זאת ירושלים. ואכן זאת עשו ועברו לירושלים. כשקם בבוקר למחרת ופתח את הדלת והוא בנעלי בית וחלוק בלבד ראה שהחלבן זה אותו חלבן שהביא להם חלב בתל־אביב.

מצה"ן באהבה

המפקד

צו קריאה 1.1.68

רב"ט חיים בעל־גג 234372

הנך נקרא בזאת להתייצב לשירות מילואים ל־3 ימים בחודש יוני הקרב ובא.

חתום (—)

המפקד

20.1.68

מכתב אישי מאת מפקד הגדוד

רב"ט בעל־גג הנכבד שלום רב. לפני מספר ימים נשלח אליך צו קריאה. בתור סטודנט אנו מצפים ממך שתבין את חשיבות השירות במילואים בתקופה בה אנו חיים כיום. מאוד מאוד לא היינו רוצים שתהיינה תקלות ולו גם הקטנות ביותר. יחד עם זאת אנו שומרים לעצמנו את הזכות להגיב בכל חומר הדין במקרה ולא תופיע.

חתום, המפקד

מכרק 29.1.68

לכבוד רב"ט בעל־גג

הננו להזכירך על ההתיצבות ומקוים שתמנע לעצמך ולנו אי נעימויות ותבוא בזמן.

המפקד

מכתב דחוף רשום 20.2.68

רב"ט בעל־גג.

הנך מתבקש להתיצב מיד למשפט ולהסביר למה לא הופעת להתיצבות כנדרש.

מכתב רגיל אל המפקד 30.3.68

כבוד המפקד המכובד.

לא הופעתי להתיצבות כי עדיין לא הגיע התאריך הנקוב בצו.

מכתב ע"י רץ 30.4.68

לכבוד רב"ט בעל־גג

בבואך הבא עמך את הנעלים הגבוהות הצבאיות, נא למלא את ההוראות בקפדנות כדי למנוע מאתנו מלנקוט בסנקציות העומדות לרשותנו.

3.5.68

מכרק דחוף

צו הקריאה שברשותך בטל. הודעה על תאריך התיצבות חדש נמצאת בדרך אליך. נקוה שתופיע במועד כיאה לחייל אחראי. בכך תמנע גם ממך וגם מאתנו את אי הנעימויות הכרוכות בהפעלת מלוא הסנקציות העומדות לרשותנו.

בתקוה שתבין את הרמז!

מכתב למערכת

עורך נכבד!

יום העצמאות הנוכחי מזכיר לכולנו את המצב ששרר לפני „מלחמת ששת הימים". כידוע, המצב התדרדר והלך בגלל אופיים המזרחי ודמיונם הפורה. אולם אנו צריכים לשפוט אותם לפי מעשיהם ולא המחשבות שבליבם. עדיין זכור לכולנו כי נאצר סגר את מיצרי טיראן בפני שייט ישראלי. נשאלת השאלה, מה חשב לעצמו נאצר ברגע שעשה את מה שעשה.

כאשר אני מנסה לנתח שוב ושוב את מניעיו איני יכול להעלות משהי אחר מאשר זאת, שהיה זה נסיון עז־פנים של זלזול מצדי, בציבור הסטודנטים הישראלי.

בברכת התעצמאות

חיים בעל־גג

סטודנט לחכמת נפש העמים

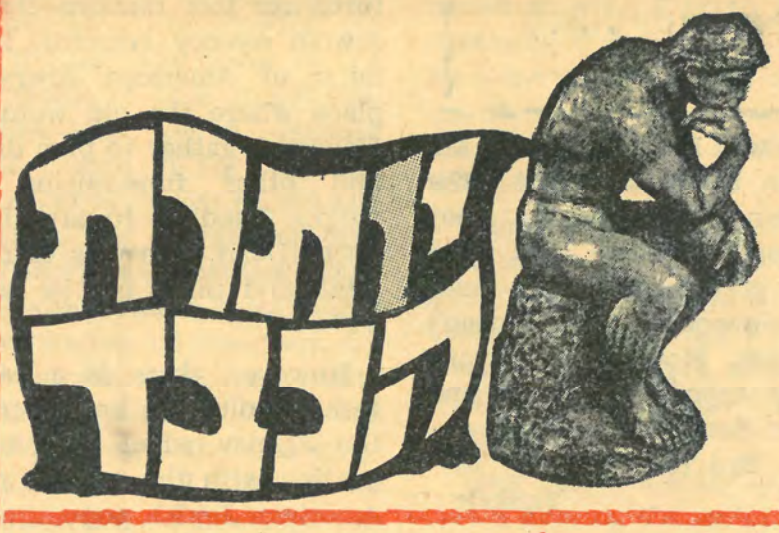

כדורגל

מה עשית?

צא ספר לכולם מה עשית!

טוב. זה היה כך. אדון יוסקרביץ מ־„יוסקרביץ ובניו" עצר את הכדור בחזהו הדביקו לרגלו והובילו למרכז המגרש. מטרים ספורים לפני קו החצי עלה עליו האדון שפטלמן, אותו אדון שפטלמן שעשה לבן שלו חתונה בעשרים אלף לירות באולם „שדות ירוקים". רק הפרחים היו באלפיים לירות. ולכל שולחן היה מלצר לחוד. ולכל שמונה אנשים היה בקבוק שמפניה. וכל זה בגלל שהמנהל במלון הילטון מכיר אותו עוד מחוץ לארץ.

האדון יוסקרביץ עקף אותו מבלי להוציא יד ומסר לגרני, הכוונה לגרני זה שהתפרסם לאחרונה בקרב הנוער הודות לשירו „הלכתי ברחוב פגשתי אביה". גרני עצר את הכדור, הסתכל כה וכה לאן יפנה, שלח אותו קדימה והתחיל רץ בעקבותיו. אתם אולי מכירים אותו בתור מלחין עוד מהשירים „תשתה את התה ותהנה". וכן „מי שמעשן מצטער אחרי כן", אבל תסלחו לי בכדורגל אין לו מושג. לכן אין פלא שהכדור נפל ישר לרגליו של פלברבאום זה מה שעשה כסף בזמן האחרון מנירוסטה למטבחים, התחיל ממש מכלום. יש לו צרות עם מס הכנסה, הם אומרים שכן, הוא אומר שלא ובינתיים הלך דריבל וכך היה ממשיך לולא נעצר ע"י „יוסקרביץ ובניו", זה אשר בחתונה של הבן שלו באו אורחים מאמריקה במיוחד עם מטוס והכי פחות מביניהם נתן אלפיים לירות בדולרים. יוסקרביץ לא בן אדם רע אבל מה, אינו רואה מגרש, עצירה זה לא עצירה ומסירה זה לא מסירה. בשלב זה ממש שלח את פלדות ברנע, זה שעזב את מסדר עובדי המדינה ופתח לו משרד עצמאי ובאמת הולך יופי. וכך אחרי שהלך, גילו שהיו דברים בגו. וגם סחב איתו המון קליינטים שהיו רגילים אליו. בהזדמנות זו שעזב את מקום העבודה הישן שלו התגרש גם מאשתו בקיצור עשה לעצמו פסח בחיים. וכך היה יכול להמשיך כמה שרוצה. אלא שפה נכנסתי אני לתמונה. אני, גבוה בלוריתן, נע בקלילות במגרש כשהשמש מבליטה יפה את משחק השרירים, שלחתי רגל ארוכה וחטובה נקיה משיער, ותרגמתי את הכדור לשפת השערים.

שדוכים

* מסודר 30/160 מעונין 90/60/90/25/155 עם סידור.
* מודאגים אל תדאגו, הולכת ומוקמת חברה.
* קיבלה מאה אלף מעוניינת במתאים.
* ותיקה בארץ, קלה לאיכול, מעוניינת בגבר חד־משמעי.
* אבא שלי העביר את המכולת על השם שלי, מה דעתך — ת.ד. 2343.

דרושים

אופנים]יכולת השקעה של מאתיים אלף לירות.

לפנות לחברת בעל־גג
תכשיטים בע"מ

The Mirage of Aliya

There is an unusual phenomenom taking place in Israel today. The Absorption Department of the government, in conjunction with the Jewish Agency, has launched an all-out campaign for the promotion of integration of immigrants. This effort is being heavily publicized in our mass media, and we are literally being swamped with catchy phrases, requesting the Israelis to welcome their new neighbors.

The large number of programs on television and radio indicate the concern of the government in actively pushing this idea across to the general public. The highest officials in the government make themselves readily available for comment and discussion of the problem of integration.

Unfortunately, for a few very valid reasons, there are some fundamental difficulties which are not being dealt with rationally. Let us examine the situation and the problems involved.

According to the latest reports, the number of immigrants who have come to Israel over the past year is 40,000. What is not stated in any of the reports is a statistical breakdown of the age groups of these Olim. It would seem only fair that the statistics of Aliya include only those who are not beyond the working age. It is incredibly absurd to include the retired American businessman and his wife, who have ceased to function usefully in the labor field, in the statistics of immigration.

Aside from this minor problem, there remains a major stumbling block in the absorption scheme. The name change involved, i.e., from Jewish Agency to Absorption Department, has not involved a change of attitude by the employees dealing directly with the immigrants. How many people will pass through their hands, as Peter, Paul and Mary said, before they can hear people cry? The answer, my friend, is blowing in the wind.

An Israeli never did, does not now, and never will, fully understand the foreigner. This theme has been harped on endlessly from so many people and places, but this cry cannot be let up. Until more recently immigrated people begin staffing the agencies dealing with new immigrants, there is no doubt that the same frustrating situation we face now will continue.

This may sound like an overly pessimistic viewpoint, based on isolated incidents. Alright, fine. Let's assume that absorption is getting along splendidly. Let's assume that all 40,000 immigrants who arrived from the four corners of the earth over the past year find a niche of their own in this country. Lovely.

Let us ask ourselves an honest question. What are 40,000 people? If we consider the number of Israelis who leave every year, which, incidentally, is on the increase, plus the number of people arriving yearly who will never be a part of the labor force, it is questionable if we are left with a net gain of half our original number. We are, of course, assuming that all of these immigrants decide to stay here, which is very wishful thinking.

Unfortunately, however, these problems are infintesimal in relation to the major problem involved, that of reaching the Jewish population abroad. This is just not being done at all.

This is a rather startling statement, so let us examine the facts behind it. This writer will deal solely with the situation in the United States. The same can probably said about the Jewish Agency anywhere. The unfortunate fact remains that the Jewish Agency remains, in the mind of American Jewry, the place where the old women of Hadassah gather to plan dinners and other fund-raising campaigns. Needless to say, this aspect of the agency is extremely vital, and must not be scoffed at.

However, there is a pathetic lack of initiative on the part of the Agency when it comes to dealing with the essence of the American Jewish population, the Jewish student. Recent statistics inform us that approximately 90% of Jewish youth studies at colleges and universities throughout America. There is an enormous concentration of these students in the New York area.

This writer, who was a student at very large university in New York, 85% of whose students are Jewish, had never heard of the Jewish Agency until a week before the Six Day's War. Of course, the same can be said of almost all of the Jewish students at this university in particular, and in the New York area in general.

The constant correspondence maintained by this writer with former fellow students in New York contains no mention of any change in the situation. In a recent letter from a friend, this writer was informed that the situation has not changed at all. The ever present disorganization, bountiful promises, and the usual difficulty of communication with the Israeli shlichim are still around. And this is from someone who has personally taken the initiative to go to the Jewish Agency, one of the rare few who do so.

If so, the reader may ask, what does this writer propose as a change for the better, and why would this system work?

First of all, an initial important step would be to create a propaganda scheme aimed directly at the Jewish student abroad, even if it means creating a new, special department. This department would be staffed solely by students from abroad who have graduated Israeli universities, and have not yet lost contact with their counterparts abroad. The management of such a department would consist of university lecturers, especially those who have been engaged in direct dealings with foreign students here. The university professor is much more open to suggestion, to new ideas, and to a fresh outlook than probably any other segment of our society. This is especially true in Israel, where most of the staffs of the universities have spent some time abroad doing postgraduate work, and have already come into contact with these problems on a personal level.

The Israeli university has become an important factor in absorbing immigrant students. The work has been progressing excellently, in conjunction with the Minhal Hastudentim, the only branch of the Absorption Dept. that seems to be working efficiently. There is no reason why this apparatus cannot be broadened and include the active recruitment of students abroad.

It would be a wonderful thing for Israel if only 10% of American Jewish students would come to Israel. Is this too much to ask for? If these proposed programs will be instituted, we think that this goal can be achieved. It is now up to the powers-that-be to indulge in some critical self-evaluation, and reexamine their somewhat stilted approaches. Now is the time to act.

The unsettled university situation abroad has given us th' golden opportunity. Let us t' advantage of it.

Letters Between Friends . . .

Dear Jack,

Hi. I'm up to my ears in work now, with finals coming up. I hope you'll excuse this excuse for a letter.

The strangest thing happened to me last week. I was in Jerusalem, doing some research at the university library, so I decided to take a breather and go to a Knesset meeting. All of a sudden, I saw Sam the butcher get up at the podium and start speaking! You remember Sam, don't you? He's the one who always put his thumb on the scale, until Mrs. Cohen reported him to the Better Business Bureau.

Well anyway, there I was in the visitor's gallery, and there was Sam speaking to the Israeli government! I figured he'd become head of the UJA or something. I got up and yelled out, "Hey, Sam, it's me!" Of course, I was quickly led out of the chamber by some secret service people. I asked them why they didn't let me see my old pal Sam. And you wouldn't believe what they told me.

It seems that the guy at the podium was Pinhas Sapir, a Minister in the government. The resemblance was amazing. They both have the same bald head and gross expressions in their speech. No wonder Dayan doesn't like Sapir. How could anyone ever like anyone who looks and acts like Sam the butcher?

Bye for now,

Yankele

Dear Yankele,

Hi. It's riot time again here. We've had school only one day in the past four weeks. Four deans have resigned, and it looks like the only people who will be teaching next term will be those giving the courses on Afro—American culture. I think the whole student body will start majoring in it.

I've figured out a brilliant mathematical calculation. If I had one dollar for the square root of the number of windows broken by rioters in U.S. schools this year, I'd be rich as hell. Isn't that something!

Oh, oh, here come the Black Panthers. I've got to run for now, and I mean RUN !

Jack

CHAINS

Cont'd from pg. 18

He turned off the light and undressed in the dark. Sandra was too tired to be either angry or curious. In a few moments she was asleep again.

The question of the late homecoming was not mentioned again until the next evening. Bernard came home early. Sandra noticed that he was preoccupied, excited and restless. He was anxious to get the children to bed on the pretext that they had a late evening the day before. The last time he had behaved that way was the day he had announced his intention of buying the practice. He did not ask; he announced. It took Sandra some time to get used to the habit. In her home her father had always asked.

At last, they were sitting together at the supper table. The sun was going down and its last rays threw strangely shaped shadows through the lace curtains on to the kitchen table.

"Sandra," Bernard looked at her. He breathed deeply, "I think we should emigrate to Israel."

"Really, would you like more coffee?"

"I'm serious."

"What has hit you suddenly?"

He put down his cup. He looked white and tired. "I've felt this way for the past year really. Since the Sinai Campaign. I felt so involved in what was happening there. I thought maybe the feeling would pass. It's no good. However I try to rationalize things I keep coming back to the same point. Last night Laurence and I were talking about what happened in Europe and our future here. On, the Hell, Sandra, you know the reasons as well as I do. If we stay here all we'll have to show for our lives is a fat bank balance."

"Well, what's wrong with that?"

"Nothing, but it's enough. Do you know that heavy fellow, — Craimer, I think they call him? He stands in front of me with the light tenors. He told me once that he wanted to go — years ago — but he didn't — I don't remember exactly why — every time we sing at a Zionist meeting I feel he is eating his heart out. Look, darling, it's now or never. The children are still young enough — so are we — let's go before we are left with regrets. Laurence said..."

"Why doesn't Laurence go?"

"Well, you know Liliane. She doesn't know much more than the tennis season and the difficulty of getting au pair girls."

"Is that intended as a compliment?" Sandra began to feel sick as his excitement and urgency conveyed itself to her.

"We've talked about it before", he played, "you..."

"But my parents..."

"They'll manage somehow. Joan is coming home in September so they'll have her in the house. No one is indispensible."

The sun's rays had disappeared. Thay were sitting in semi darkness. Bernard get up and switched on the light. They both blinked at the sudden change. "I'll think about it," Sandra said curtly. If Bernard was disappointed at her response he did not show it. They cleared the table together, making a studied effort to talk casually about other things.

The next morning after Bernard left for the office, Sandra felt her anger mounting.

Why did he have to start? She felt so secure and warm in the life she had made for herself... As she moved quickly and efficiently in the house, every object took on an added charm. The baby was still sleeping when her daily help arrived at eight thirty. A strong wind was blowing, rustling through the leaves of the large sycamore tree which shaded the back porch. Sandra dressed Simon in his coat and hurried out with him to the kindergarten. The playground was full of lively, well dressed younsters, some running, some standing bewildered on the dark asphalt. Simon pulled his hand loose and rushed to the steps that led down into the playground. "Be careful Simon, you'll fall" she cried instinctively. The teacher standing by the gate smilled indulgently at her. "He'll be all right," she said. "He'll learn by himself how fast to run." Sandra blushed hotly. She'd always hoped that she would not turn into an anxious mother. "He's so excited..." she murmured weakly and turned quickly away.

She hurried along the quiet street. As she neared the junction with the main road she saw Liliane striding along the street towards her. She was a tall handsome girl, her loose limbed movements gave her the easy graceful walk of an athlete. Her dark hair tossed at every step. She greeted Sandra warmly.

"Hello Sandra, I just tried to phone you. Your woman told me you had taken Simon to the kindergarten."

Sandra smilled a greeting. "You'll never find me home at this time in the morning," she said, "I always do the shopping while I'm out."

"Tell me, did Bernard also come back inspired last night?" Liliane laughed mockingly, "I soon put Laurence in his place — he thinks he's a young man. You've got responsibilities now, I said to him."

"What did he say?"

"What could he say? I told him when a man has a wife and children he's got to settle down — the time for gallivanting is when you're single." Liliane smiled then added in a more serious tone, "I don't feel any anti-semitism here, do you? So, what's eating him? Of course," she prattled on, "I realize that they had just been to that meeting — it must have depressed them — I don't think they ought to have these memorial meetings any more, do you? But I said to Laurence. Israel is a right for people who have no other place to go. Don't you think so?" Liliane stopped and moved her fine leather handbag to her other arm.

"I don't know," Sandra answered slowly, "I often feel, underneath, that Bernard is right. He's mentioned it lots of times but I've always been a wet blanket. I suppose I'm afraid of all that's involved..."

"You're right," Liliane smiled encouragingly, her voice dropped, "You're be a fool to give up everything. And why? For what? Bernard will forget about it. It was the meeting last night that disturbed them."

They stood silently for a moment, Sandra thoughful, Liliane unsure and curious. The wind had dropped. Sandra suddenly felt breathless. "I must go," she said, "I have to call in at the butchers'. Be seeing you. 'Bye."

" 'Bye."

Their eyes met for a moment. They were both troubled. Sandra felt sick with a sensation of panic as she walked away. She desperately tried to take a deep breath to calm herself. She passed Cramer's house. What had Bernard said about him? He had wanted to emigrate once. Why didn't he. Perhaps his wife... She began to feel very warm. The wind had dropped. The air was so still. She caught a quick glimpse of a young child standing by a window holding a dirty towel. I must put the washing out early if it is to dry today, she thought.

Out of the side street. Into the road. The butcher's shop was crowded. Sandra sat on a stool and leaned back against the wall. Her eyes moved over the posters held by skewers on the metal rack over the window. Two charity dances; a raffle; her eyes stopped on the poster announcing the meeting at which Bernard had sung. A picture of the smoking ruins of the War saw ghetto was juxtaposed with that of a modern Israeli soldier. She looked away quickly and watched the butcher's skillful movements. After a moment, her eyes were drawn back again. She could hear Bernard's deep voice, "However I try to rationalize things, I keep coming back to the same point." The butcher's axe crashed down, severing the side of beef in front of him. Sandra got up quickly. "I'll call back later," she said, "Try to have my order ready, please."

It was nearly ten o'clock. As she turned into the path she felt a fresh wind blowing the hair back from her face. She began to feel calmer. At a quarter past ten Bernard phoned. He always rang at the same time.

"Hello darling, how are things? How's the baby?"

What a good voice he has, she thought, so deep and strong. She warmed towards him. "She's much better this morning," she answered.

"Any post? Any news?"

"No, no post. No news really. I saw Liliane this morning."

"Yes?" Bernard's voice hardened.

"Come home early, dear," Sandra breathed deeply and leaned over the phone, "We'll get the kids to bed, then we'll sit and talk about Israel."

"Sandra," his voice betrayed his relief, "You've changed your mind."

"I haven't decided, I never decided really, one way or the other, I still don't know. But let's talk about it — and perhaps we'll give it a try."

Bernard was silent for a moment. "I like you," he said gravely.

"Idiot," she laughed. "See you later. I'm not promising anything, but we'll talk about it. 'By now."

" 'Bye, darling."

She put down the receiver and went into the kitchen. A basket of newly washed clothes stood by the door. She lifted it and walked quickly out into the garden. As she hung the clothes the wind pulled them from her hands so that they billowed between the pegs.

CHAINS

by S. STATMAN

"The choir is singing tonight at the memorial meeting — the Warsaw ghetto. If you want to go you can drive over with Bernard."

Mrs. Cohen put down the dish of salad she had just brought in from the kitchen. "No, I'm not particular," she answered. She surveyed the dish for a moment, then moved it two inches to the right. Its position pleased her. She looked up cheerfully. "I'll just finish the fish and we can eat. I expect Bernard will want to get off early if he's singing. There was no response from her son-in-law who sat working over a pile of books in the corner of the room. Her daughter looked up. "Yes, we'd better eat about six" she confirmed and unwound her legs. She had been sitting curled up in the corner of the couch playing with a little girl who was lying beside her.

"No, you stay there," her mother clucked, you are on your feet all day and half the night too. I'll do it. I'll make supper."

Sandra gave a weak smile as her mother bustled out. She knew how much her mother liked to help but she hated the way in which the house was taken over in the regular Sunday visits. She had tried several times to explain but Mother never understood. It was easier to acquiesce. Tonight at least it wouldn't be so bad. Bernard was going to sing with the choir so she would be able to reorganize the kitchen again after her mother had helpfully stacked everything in the wrong place.

Mrs. Cohen came back. She was a short woman with a matronly figures. Her pastel pink sweater set off the clear brightness of her complexion. She hummed happily as she aranged the cutlery.

"You know your complexion is still lovely, Mum," Sandra said suddenly.

"It is good living," replied her mother and laughed at her little joke, "yours will be the same if you don't wear make up. These modern girls ruin their faces with all the rubbish they put on their skin. The natural way is the best. Don't you think so, Bernard?"

Her son-in-law put down his pencil. "Mmm, what did you say?" he asked absently.

"These modern girls, they ruin their faces with make-up."

"Yes, you' right." He was obviously cross at being disturbed but tried to hide his irritation. "Are we ready for supper? I shall have to go soon."

"I'll just put the coffee on and call Dad in from the garden, then we can start."

Mrs. Cohen lifted the tray she had been holding in her hand and went out. She left the door open behind her and the draught caused the smoke to billow down the chimney. Bernard got up hastily to close the door. Sandra lifted the baby and moved to the far side of the room.

"We must have the chimney swept," she said.

"Yes."

"Have you much left to do?"

"Loads. I'll just finish this set of accounts then I'll leave it. I'll go to the office a bit earlier in the morning."

His voice was tense. Sandra looked at him quickly but said nothing. He would get used to it. Eighteen months earlier he had opened his own office. At first business was slow, but six months later a competitor had died and suddenly the work started to pour in. He had taken on extra staff and was considered one of the city's rising young accountants. Financially they were fast becoming very comfortable. Sandra dressed well, they had ordered central heating to be installed. Bernard had started going to synagogue regularly. It was good for business. She had joined the Ladies' Committee. She was one of the youngest members and always enjoyed the praise and admiration of the older women. At times she felt quite patronising. Life seemed so good, the future so bright. If only Bernard were not so irritable. She told herself that it was probably the burden of work and the office. "You know how it is, when is one's own boss," she would confide in her mother who would nod sympathetically. Sympathy for the daughter, of course. Her son-in-law was merely living out the life of a good Jewish husband. It was a pity that her daughter had to suffer an occasional late dinner or bad temper.

"I hear you're singing, Bernard," began Mr. Cohen.

"Yes, do you want to come?"

"No, I don't think so. Do you, Mum?"

"Not really — but do you?"

"No, never mind."

"You may enjoy it," Bernard pressed, "the Lord Mayor is speaking and Laurence is singing some solos."

"No, I don't think so — do you, Mum? — to tell you the truth, I don't know why they have these meetings. It's over now. People should forget. It isn't good to keep reminding people."

Sandra saw Bernard's lips tighten and his nostrils dilate but he said nothing. The meal was eaten quickly, punctuated by Simon's questions and the baby's cries. She was not well and seemed to cry constantly.

Sandra was relieved when Bernard left. Her parents seemed to relax. They put the children to bed and sat around the fire. They liked Bernard, — they were proud of him and of her marriage but they never felt at ease in his company. It seemed such a pity. Alone with either, Sandra felt perfectly happy. Together, the hidden sense of conflict and her double loyalties tore at her.

About nine, the grandparents kissed the sleeping children and went home. Mr. Cohen had wanted to stay longer not to leave Sandra alone but Mrs. Cohen always insisted on being in bed by ten, so he had shrugged his shoulders and brought the coats.

Sandra saw them to the door. The house seemed very quiet as she closed it behind them. She hurried back into the living room and closed the door. She took up the Sunday newspapers and curled up in Bernard's favourite chair by the fire. She made a quick calculation. The choir usually sang first. Bernard was one of twenty bass voices. He was tall and stood at the back. "A great advantage," he used to say. It gave him the oportunity to slip out and come home early if he was bored." He may be home and time now," she thought.

At about eleven o'clock Sandra began to feel uneasy. The room had grown chilly. The fire was low, just a heap of red embers with an occasional flame sending eerie shadows on to the wall. Where was he? Perhaps there had been an accident. She walked to the window and parted the heavy curtains. The car was standing in the drive, faintly luminous in the soft moonlight. She felt relieved. She must allow him at least half an hour to walk home. As she drew the curtains she heard the baby's restless cry from the room above her. Realizing that she was probably heading for another late night she decided to go to bed.

She was awakened by the sound of a key in the lock. She looked at the clock. It was two thirty. She heard Bernard's steady footsteps on the wooden floor of the hall, through the kitchen, muffled by the thick carpet of the living room, as he checked the windows and doors. In a few moments he tiptoed into the bedroom. She snapped on the light.

"Where've you been till now?"

"I'm so sorry, darling, did I wake you?"

"Where've you been?"

"Mm?"

"Where've you been? I was so worried. What happened? Look at the time. It's half past two!"

"Yes, I know. I went for a walk with Laurence."

"What? Till this time?"

"What d'you think? That we were with women? We slipped out just before the Lord Mayor started pontificating and we've been walking around till now. Go to sleep, I'll tell you about it in the morning."

Cont'd on pg. 17

STUDENTS AUTHORITY

Cont'd from pg. 19

have proven this statement. Israeli students have invited their foreign counterpart to their homes for Shabbat, and have also hosted parties for Israelis and foreign students.

"DIB" vs "DAB". Or so it seemed to be the case during several of the discussions between the Israelis and foreigners. Yet, the Minhal received some very helpul suggestions. In the future...

...foreign students coming for one year will not receive any of the benefits, because a good many of them come for "a good time".

...only those who really need the stipend will receive them. This way the money will not be wasted, as the Israelis complain.

The Minhal HaStudentim is very proud of the fine achievements that have been seen at Bar-Ilan. Out of all the universities, they are pleased the most with us. The proof will be seen by the amount of students that remain. As it appears to us, a good percentage will be with
again next year.

"And the Minhal saw its
it was very, very good."

BAT-KOL

DAYAN AT „BAR-ILAN"

On Tuesday, April 29, we had the rare pleasure of attending the lecture given by the Minister of Defence, Moshe Dayan.

The format of the evening contained the usual lecture, lasting a bit over an hour, followed by a question and answer period. In the lecture, Mr. Dayan outlined the major defense policy points of the government. Probably the word to sum up the attitude taken by Dayan is perseverance. He maintained that we must stay where we are, under present conditions.

He questioned the sovereignty of Hussein, noting the uninhibited actions of the Fatah and the Iraqui and Saudi Arabian armies in his country.

One interesting point in his lecture was his constant emphasis upon the value of retaliatory action, such as the attack on the airport of Beirut. At the time he was giving his lecture, Israeli commando troops were engaged in blowing up bridges and power stations along the Nile River, 300 kilometers from the cease-fire lines, into Egypt.

Probably the most disappointing part of the evening were the questions posed to the Minister by the student body. This writer was personally ashamed of the childishness and naivete of the queries of his fellow students. Unfortunately, the questioning was dominated by members of the Student Council, whose political astuteness is indeed doubtful. It was surprising that representatives of the student press posed no questions.

Dayan came across as the epitome of the Israeli army officer, curt and to the point. His rhetoric is totally unimpressive, but one does not expect speaking skills from Dayan.

He was surprisingly adept at avoiding questions concerning his personal political ambitions. The one point which may be considered controversial in his speech was his insistence upon Israeli law for the occupied territories. This position clashes strongly with his arch-rival, Foreign Minister Abba Eban, who opposes any such moves.

Basically, though, Dayan maintains the policy of the government, that of a non-policy. Under present political realities, this is the only course left open to Israel. The feeling many had about the dangers involved in placing a woman at the helm of government has been completely swept away, and Dayan left no doubts in our minds that he fully supports Golda Meir, unequivocally. His sincerity on this point was noticeable to all in the audience.

The Parsley Sage Says...

Since this is the last edition of Bat-Kol for this school year, we would like to wish all of you success in your examinations, and a pleasant vacation.

From a survey of the foreign students at Bar-Ilan, we have received the really good news that a great many students will be continuing their studies in Israel for the next academic year. This is really encouraging. It only goes to show that despite the complaints, despite the hardships involved, and despite the alleged difficulties of absorption, the foreign student in general has somehow managed to weather this initial storm, and is ready to take his place as a "Vatik" here.

What does this success mean on a larger scale? The answer is obvious. If you, Joe Shmo from New York, decided to stay at Bar-Ilan, then maybe your friend Yankel Shmendrik from Boston would be able to acclimate, as well.

Disregarding the names of the persons involved, it is clear that the best advertisement for Israel is you, Joe. If you feel that the place of a Jew is here in Israel, don't keep that information to yourself. It only costs 40 agurot to send an aerogram back to your friend in the U.S.A., telling him of your wonderful (?) experiences here.

Strange as this might sound, you, Joe, are in position to do more good for the State of Israel than fifty representatives of the Jewish Agency in America. Chances are they will never get to meet your circle of friends in Brooklyn or the Bronx. The only link these friends have with this country and the idea of Zionism is you, Joe. Don't you forget it.

The next time you have 40 agurot to spare (How about right after getting your monthly check from the Sochnut?), run down to the Post Office and send off a letter. All we need are a few hundred Joes who are dedicated letter-writers, and the Jewish Agency can pack up and go home. Isn't it worth it just for that, Joe?

Students Authority - One Year Older - and Wiser?!

by MARK ROBBINS

The Academic year 1968/1969 was quite a year for the Students Authority. In the beginning...

...the Student Authority was a part of the Jewish Agency for Israel. Then it grew up, and became a part of the Department of Immigration and Absorption of the Government.

...the Students Authority was prepared for about 1000—1500 foreign students. To their surprise, more than 4,000 students are now under their auspices.

This year was a year of experiments for the "Minhal". Every foreign student who come to Israel and wanted to study, **automatically** received free tuition, free dormitory, and one of three grades of a stipend.

Besides this direct aid, the foreign student receives many other benefits, in cooperation with the "Histadrut HaStudentim" and the Office of the Dean of Students. Any student having problems with a course, is able to receive private lessons — with the Israeli student receiving 6 IL per hour for his efforts. If there were 15 students in a course, a separate "targil" was opened.

One of the best ways to get to know Israel is to walk and climb over every rock and hill. That was done on the army trips and hikes that were organized for BOTH ISRAELIS AND FOREIGN STUDENTS.

"Kol Yisrael Haverim". We

Cont'd on pg. 18

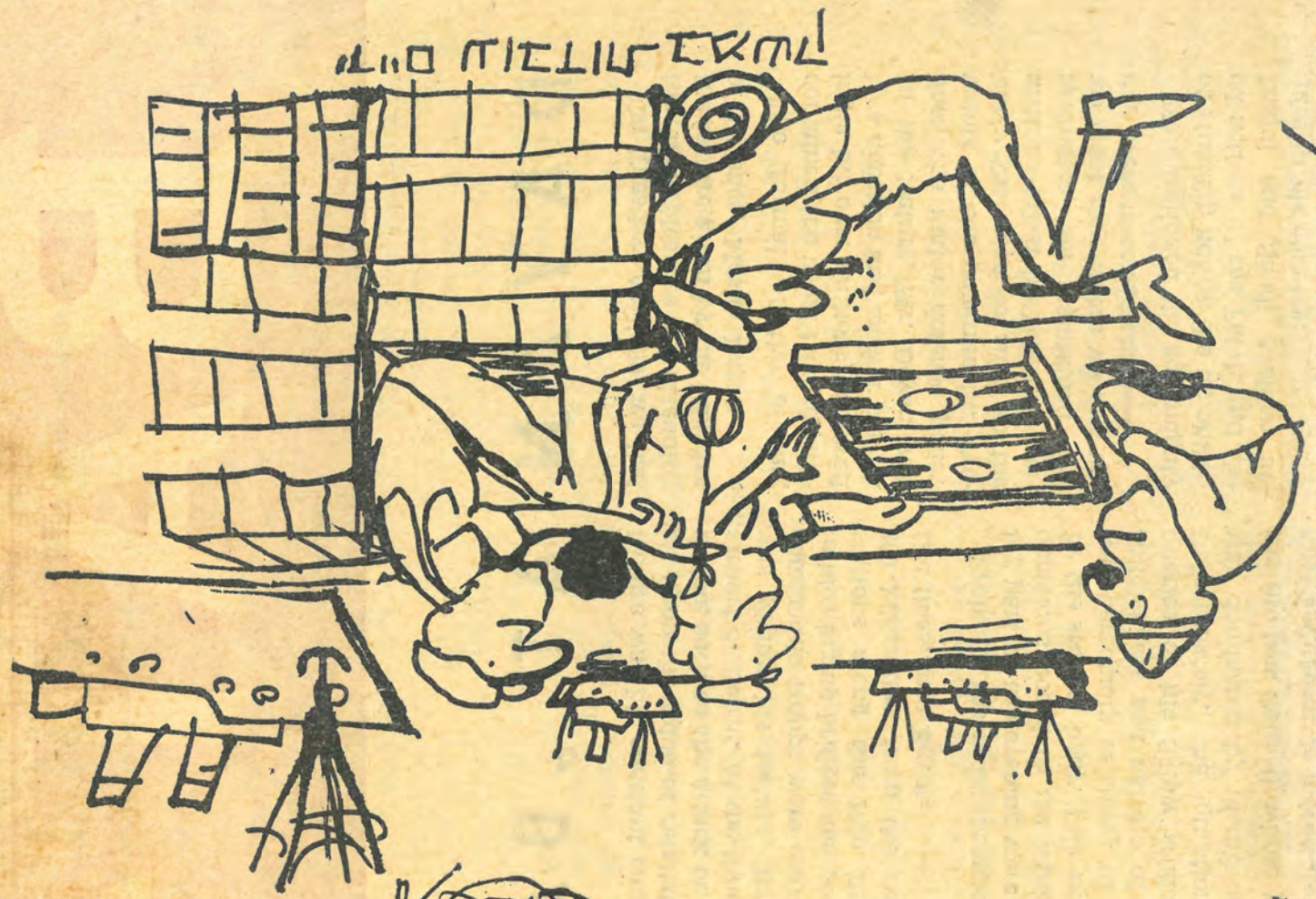

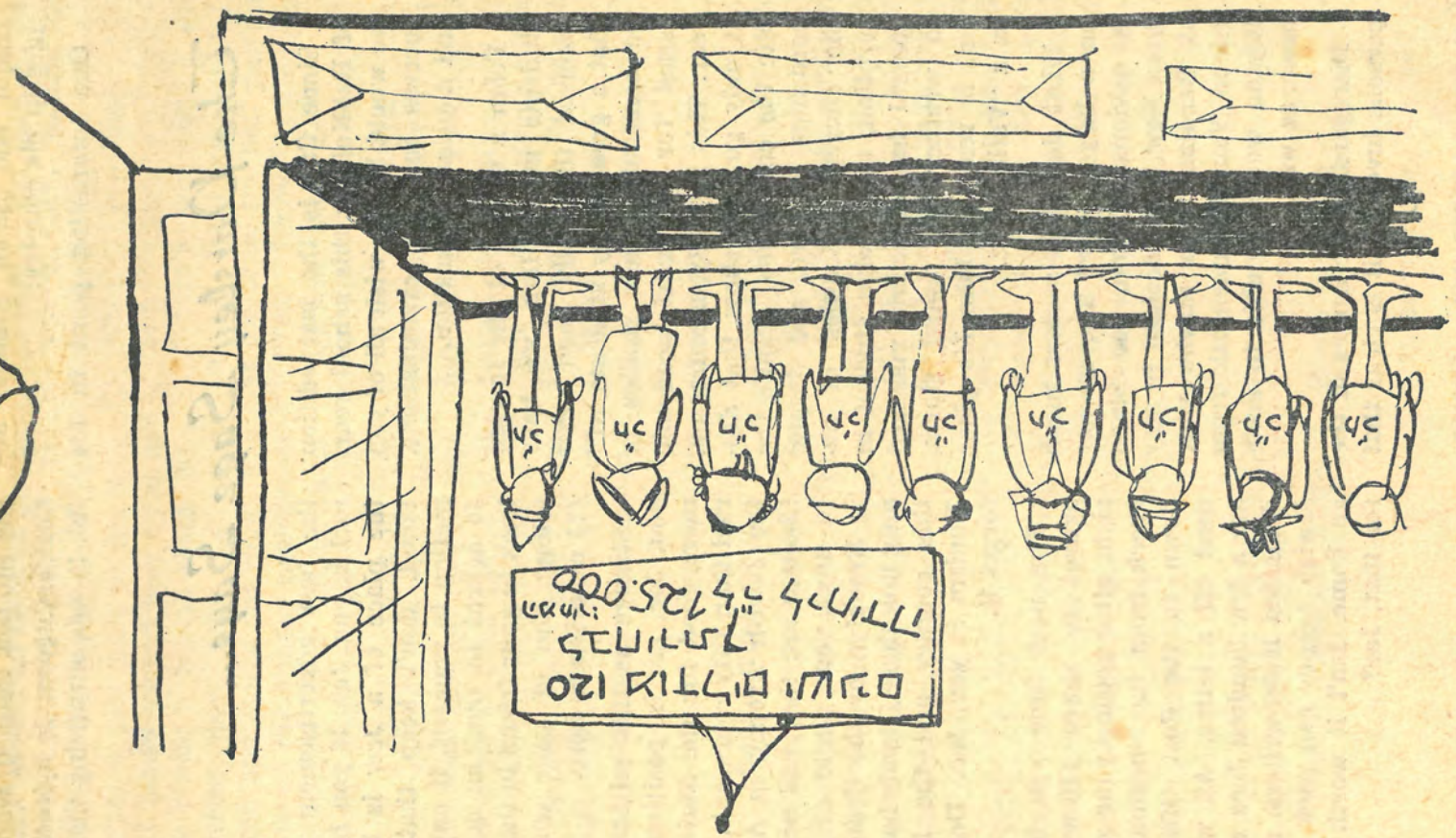

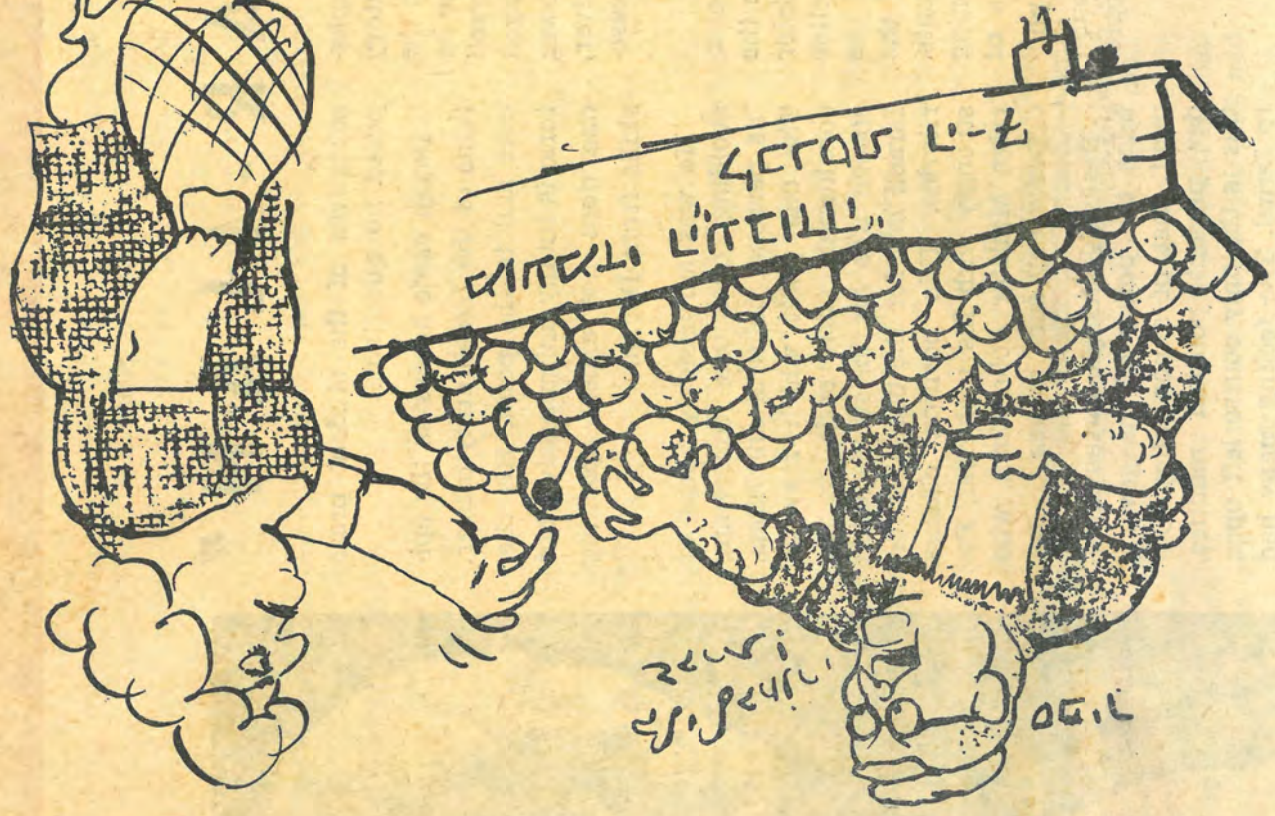

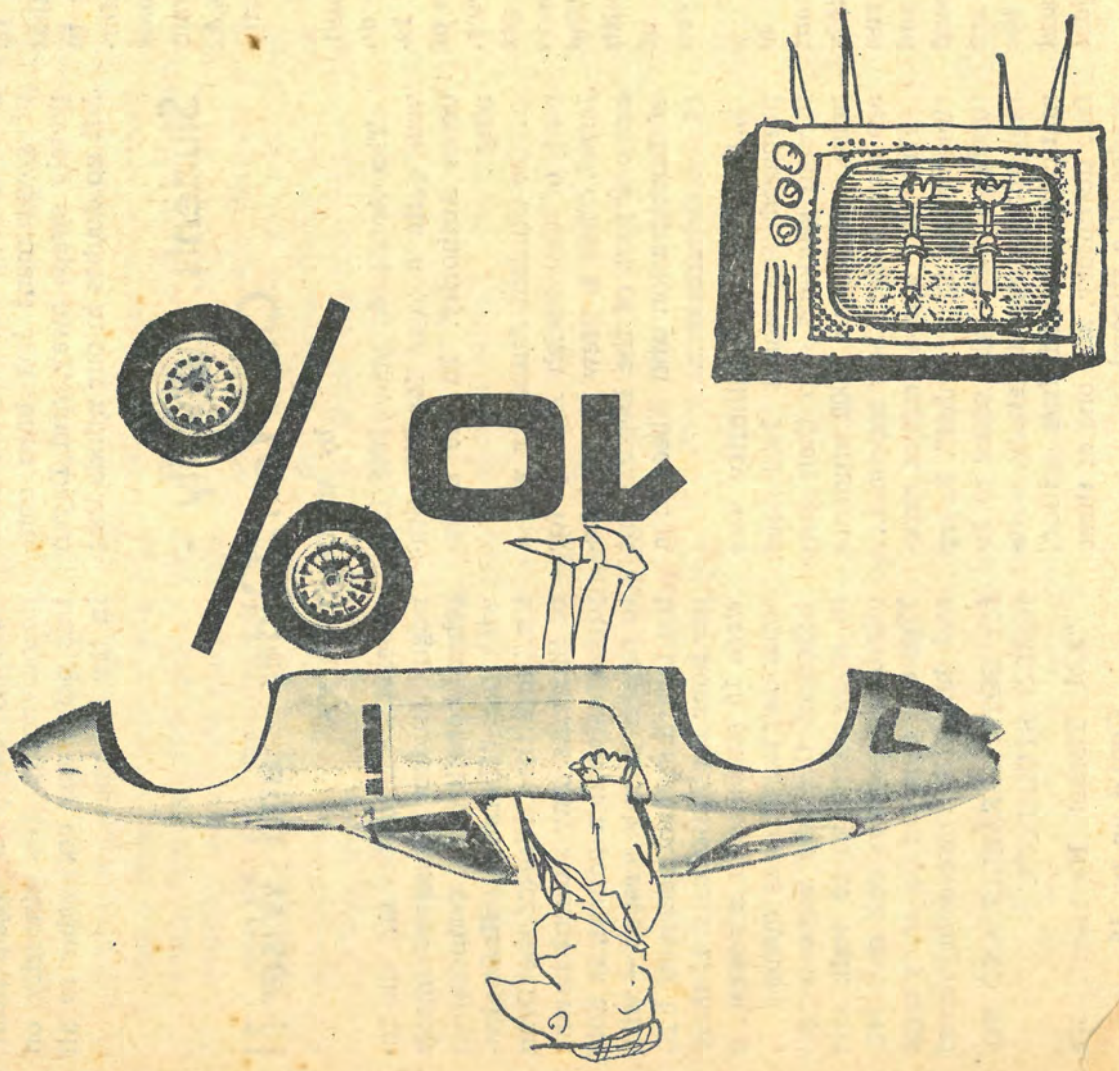

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՆՈՒԹԻՆ